

SES BİLGİSİ

Ünlülerle İlgili

- Ünlü düşmesi (Hece düşmesi)
- Ünlü türemesi
- Ünlü daralması
- Ünlü değişimi
- Ulama

Ünsüzlerle İlgili

- Ünsüz yumuşaması (değişimi)
- Ünsüz sertleşmesi (benzesme)
- Ünsüz türemesi (ikizleşme)
- Ünsüz düşmesi
- Kaynastırma (y,ğ,s,n)
- N - m değişimi

Ünlülerle İlgili Ses Olayları

ÜNLÜ DÜŞMESİ

- Sözcük herhangi bir ek alırken ortadaki ünlünün düşmesine hece düşmesi denir.
Soruda farklı bir yol ile hece düşmesi var deniliyorsa;
- Hemen cümlede ünlü düşmesi olan kelimeyi bulmalıyız.
- Altını çizmeliyiz.
- Çekim eki, yapım eki, birleşik olmasına bakarak farkın hangisi olduğunu belirlemeliyiz.
- Tüm sıklara bakıp pruplandırmalıyız.

@sumdarlyq

Çekim eki alırken ünlü düşmesi

şehir + i → şehri

omuz + u → omzu

burun + u → burnu

ömür + ü → ömrü

vakit + i → vakti

fikir + i → fikri

zihin + i → zihni

alın + ı → alını

pöpes + ü → pöpesü

Ünlü düşmesine uğrayabilecek herhangi bir sözcük eğer ünlü düşmesine uğramazsa yazım yanlısidir.

boyunu → yazım yanlısı boyun + u → boynu

omuz omuza burun buruna

Ünlü düşmesine uğrayabilecek herhangi bir sözcük ikileme olusturuna ünlü düşmesi olmaz.

Her kelimede ünlü düşmesi olmaz.

ayıp + ı → ayıbı

avuç + u → avucu

umrunda - umurunda

içerde - içeri

disarda - dışarıda

Ünlü düşmesine aykırı sözcüklerdir.

Yapım eki alırken ünlü düşmesi (tûrerken)

sızlıyor → sızı

tasarlıyor → tasarı

gevre → gevirmek

kavsak → kavusmak

sarardı → sarı

yumurtkadı → yumurta

yanlış → yanılmak

yalnız → yalın

oynuyor → oyun

ayırım → ayırmak

çaprı → çapırmak

Sözcüğün köküne bakılarak ünlü düşmesi aranır, çünkü sözcük tûrerken yani yapım eki alırken ünlüsü düşmüştür.

Birlesik kelime oluşturunken ünlü düşmesi

• nasıl → ne asıl

İki ünlü yan yana gelemeceği için ünlülerden biri düşer. Buna birlesik kelime oluşturunken ünlü düşmesi denir.

• nîcân → ne için

• cumartesi → cuma ertesi

• pazartesi → pazar ertesi

• pekî → pek iyi

• kahvaltî → kahve ağı

• sûtlaç → sûtlu aş

• gûllaç → gûllü aş

• böyle → bu öyle

Birlesik sözcük oluşturunken ünlü düşmesinin diğer adı ünlü **SWEET**: aşınmasıdır.

• İsim tamlaması oluşturunken birlesik kelimedeki ünlü düşmesi

@sumdaily

Fenerbahçe'si

Galatasaray'ı

Beşiktaş'ı

Kadıköy'ü

Ceylanpınarı

Bunlar birlesmeden önce ayrı iki kelime ve isim tamlamasıdır. İsim tamlamasıyken tamlanan ekleri vardır. Birlesirken tamlananda bulunan ünlüler düşmüştür.

öğren + içi → öğrenci

dilen + içi → dilenci

yapım ekinde ünlü düşmesi

'ile' ve 'iken' sözcüğe eklenirken ünlülerini kaybeder ve bunlar ünlü düşmesi kabul edilir.

- sesiyle

- pencken

! - idi, - imiş, - ise sözcüğe eklenirken ünlü düşmesi olur buna ek eylemin ünlü düşmesi denir.

• sessizmiş (- imiş)

• sessizdir (- idi)

• sessizce (- ise)

ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesinin görüldüğü yerler -cık, -cik ekinin olduğu yerlerdir. -cık, -cik ekini alıp ünlü türemesine uğrayan sadece 4 kelime vardır.

Bir kelimde -cık, -cik eki kullanılıyorsa mutlaka ses olayı vardır. Bu ek ya ünlü türetir ya da ünsüz düşürür.

az + ıcık → azıcık

dar + cık → daracık

bir + cik → biricik

penç + cik → pençecik

hangisinde birden fazla ses olayı vardır?

ünsüz yumuşaması
ünlü türemesi

NOTES

öpücük / pülücük

Kelimelerinde ünlü türemesi yoktur. **Hatırlatma**; 4 kelimeden başka -cık, -cik eki ile yapılan ünlü türemesi yoktur.

öpücük

kelime

öpüs

pülücük

kelime

pülüs

Bu iki kelimde ünlü türemesi yoktur, ünsüz düşmesi vardır.

Türkçede istesek cakkı eylemler vardır. Karşılıklı ve birlikte yapılan eylemlerde 'ş' takısı bulunur. Böylece ünsüz düşer.

@sumdarly3

Pekistirmelerde Ünlü Türemesi

P, R, S, M → pekiştirme ünsüzleri

- Temiz sözcüğünü pekiştirelim.

temiz ilk ünlüye kadar gelip yazılır. Daha sonra boşluk bırakıp sözcüğün tamamı yazılır.

ter (r) temiz Bu araya pekiştirme ünsüzlerinden uygun olan yazılır.

Her pekiştirmede ünlü türemesi olmayabilir.

- Saçlam kelimesini inceleyelim.

saçlam ilk ünlüye kadar gelinir ve yazılır. Boşluk bırak ve kelimenin tamamını yaz.

sa (pa) saçlam

pekiştirme

ünlü türemesi

Kısa yol: P, R, S, M ünsüzlerinin yanında ünlü var ise ünlü türemesi vardır.

✓ Çepecevre

✓ Yayıyalınız

✓ Düpedüz

✗ masmavi

✗ safsarı

✗ kıpkırmızı

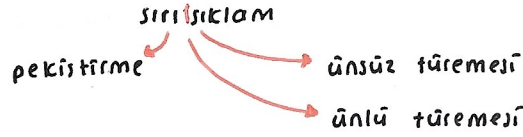
P, R, S, M ünsüzünün yanında ünlü yoksa ünlü türemesi yoktur.

İstisna:

• Gırtlıçlıplak

• Sırlı/sıklam

- p, r, s, m' den sonra ünlü varsa bu ünlü türemesidir. Ünlüden sonra 'l' harfi de ünsüz türemesidir.

NOT: ipince } Bu üç pekistirmede p harfinden sonra ünlü
upuzun } olmasına rağmen ünlü türemesi kabul edilmez.
apacık } Dikkat edilmelidir.

@sumdarly3

ÜNLÜ DARALMAJI

- Genellikle '-yor' eki alan sözcüklerde olur.
- Sözcükten -yor ekini atarak yerine -mek, -mak ekini getirilerek okunur. A ve e seslerinin daraldığı bu şekilde bulunur.

anlıyor → anlamak

bekliyor → beklemek

söylüyor → söylemek

arıyor → aramak

temizliyor → temizlemek

Olumsuzluk ekinde
daralma her zaman
vardır.

anlamıyor → anlama
beklemiyor → bekleme

'-yor' ekini sözcükten çıkardığımızda sözcük ünlü ile bitiyorsa daralma vardır. Ünsüz ile bitiyorsa daralma yoktur.

Keşiyor → kök → keş daralma yoktur.
söylüyor → kök → söyle daralma vardır.
oturuyor → kök → otur daralma yoktur.

Sözcüğün kökü ile -yor kelimesi arasındaki harf ünlü türemesi değildir.

yazıyor } Bunlara pelen '-yor' ekidir.
bakıyor } Bunlara koruyucu ünlü denir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koruyucu ünlü vardır?

- Daralmaya uğramayan sözcüğü bulunuz.
- Arada kalan ünlü koruyucu ünlüdür.

almıyan / pelmıyen
Kelimelerinde daralma yoktur.
almıyan / pelmıyen halinde yazım yanlışı vardır.

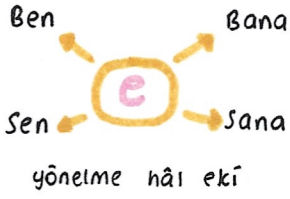
Olumsuzluk eki -me, -ma daralma olmayan sözcüğü daralmaya geçirir.

- gelmiyor → gel → ünsüzle bitiyor daralma yoktur.
- pelmıyor → pelme → ünlü ile bitiyor daralma vardır.

Niye, diye, yiğen, yiyecek kelimelerinde daralma vardır.

Niye → kelime kökü → Ne
Diye → De
Yiğen → Ye

ÜNLÜ DEĞİŞİMİ

! Bu iki sözcükten başka ünlü değişimine uğrayan sözcük yoktur.

ULAMA

Bir sözcük, ünsüz ile bitiyor pesindeki sözcük ünlü ile başlıyor ise aradaki ses olayına ulama denir. Özel adlarda ulama vardır.

Kartallar yükse~~kten~~ uçar

Tarık A~~kan~~

@sumdarly5

Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları

ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ (YUMUŞAMA)

Sözcüğün sonunda bulunan p, q, t, k ünsüzleri önüne ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde b, c, d, g, ğ'e dönüşür. Buna ünsüz yumuşaması denir.

p, q, t, k ^{ek alır} → b, c, d, g, ğ

Kitap + a → Kitaba

Gıçek + i → Gıçeği

apardı ^{kökü} → ak

ısıtını → ısıt

pidiyor → pit

reddetti → ret

ediyordu → et

pece → peç

ğ → ğ dönüşü yumuşama değildir.

sosyoloğa → sosyolop diyaloğa → diyalop

psikoloğa → psikolop

Bazı tek heceli kelimelerde yumuşama olmaz. Bunlara yumuşamaya aykırılık denir.

göp + ü → göpü

süt + ü → sütü

pöç + ü → pöçü

tek + i → teki

ask + ı → askı

Soru nasıl gelir?

Nazım Hikmet okurken içimdeki duygular kabarıyor.

Yukarıdaki sözcüklerin hangisinde yumuşamaya aykırılık bulunmaktadır?

içimdeki ^{kelime kökü} → iç
yumuşamamış

Özel adlarda söyleyişte yumuşama olsa bile yazıda yumuşama olmaz.

✓ Eyüp'ü

✓ Zonpuldak'a **Doğru**

X Zonpuldapa **Yazım yanlışı**

Soruyu Gözerken;

- Sözcüklerin köklerine bak.
- Kök p, q, t, k ile bitiyor ve davımında ünlü ile başlayan ekler olmasına rağmen yumuşama olmamış ise yumuşamaya aykırıdır.

ÜNSÜZ BENZESMESİ (SERTLEŞME) ÜNSÜZ TÜREMESİ (İKİZLEŞME)

Taktikle iki basıtlı birlikte
inceleyelim.

Sert ünsüzler

F-S-T-K-G-Ş-H-P

kodlama - fısıltı sahap

- Türkçe'de iki ünsüz yan yana geliyor ise ses olayı olabilir dikkat etmeliyiz.

İki ünsüz sözcüğün;

- Basında yan yana geliyorsa ikisi de aynı harf ise türeme vardır.
- Sonunda yan yana geliyor ve ikisinde sert ünsüzse benzesme vardır.

Gıga**k**ı → benzesme

dola**p**ta → benzesme

keba**p**ı → benzesme

hış**s**etti

sözcüğün başında yan yana
geliyorsa ve aynı harf türemişse
ünsüz türemesidir.

İki ünsüz sonunda yan yana geliyor ise
ikisi de sert mi diye kontrol eder ve
sert ise **ünsüz benzesmesidir.**

aff**t**i

benzesme

türeme

gelmi**s**t

ikisi de sert mi?

evet

benzesme

ikisi de aynı harf mi?

değil

ikisi de sert mi?

değil

ses olayı yoktur.

@sumdarlyş

Hakkı

Sırrı

Zannı

Hışsı

Kannı

Gıft ünsüz bulunduran bu kelimeler Türkçemizde
geçerken ünsüz türemesine uğramıştır.
Cümlede veya paragrafta bu kelimelerden birini
pörürsen 'ünsüz türemesi' vardır.

Sessiz

İssiz

Hissiz

Bu kelimelerde
ünsüz türemesi
yoktur.

Bunlara gelen ek; -sız, -siz
olumsuzluk ekidir. Ses türemesi
yoktur.

ÇIKMIŞ SORU

----- hak etti.

----- sabretti.

----- farketti.

----- zannetti.

Parçada verilen altı çizili birleşik eylemlerden
hangisinde yazım yanlışı vardır?

İlk önce ses olayını bulmalıyız.

Hak etti. → benzesme

Fark etti. → benzesme

Sabretti → benzesme
ünlü düşmesi

Zannetti → benzesme
türeme

Düşme veya türeme yoksa eylem ayrı yazılır varsa
birleşik yazılır.

✗ farketti. → fark etti.

✓ hak etti.

✓ sabretti.

✓ zannetti.

⚠ Kuvvet, millet, siddet, dikkat... gibi sözcüklerde
ünsüz türemesi bulunmaz.

'tt' ünsüz benzesmesi

re, dd etti

't' → ünsüz yumuşaması

'dd' → ünsüz türemesi

ay rılmıyordu

'i' → ünlü düşmesi

'mı' → ünlü daralması

'du' → ünlü düşmesi

Bir sözcükte birden fazla ses olayı olabilir.

Böylece bir sözcük bize aynı anda birden fazla

seçenek ekleterek zaman kazandırır.

ÜNSÜZ DÜŞMESİ

• Sözcükteki K harfinin düşmesi olayıdır.

- minik + cik → minicik
- ufak + cik → ufacık
- kûgûk + cûk → kûgûcûk
- kûçûlûyor → kûçûk
- alçalıyor → alçak
- yükseliyor → yüksek

astepmen → ast + ~~k~~epmen

üstepmen → üst + ~~k~~epmen

kûgûmseme k → kûgûk

yesermek → yeşil (ünlü ve ünsüz düşmesi)

kızarmak → kızıl (ünlü ve ünsüz düşmesi)

Kardeş → karındaş (ünlü ve ünsüz düşmesi)

adaş → addas ~~d~~

kaldırım → kalk ~~k~~

İstisna kelimeleri bilelim.

@sumdarly5

nasıl soru gelir?

Asağıdakilerden hangisinde birden fazla ses

düşmesine uğrayan kelime vardır.

yesermek, kızarmak, kardeş (bunlardan biri cevaptır.)

KAYNASTIRMA (koruyucu ünsüz, yardımcı ses)

MEB müfredatına göre **IMPORTANT!** **y, s, ş, n** kaynastırma ünsüzüdür.

• Sözcüğün kökünden sonra pelen y, s, ş, n harfleri kaynastırma harfleridir.

y Pencereyi kapar. kelime kökü → pencere

ş altıyar → altı + -ar -er

yedişer → yedi + -er

beser → bes + -er → kaynastırma yoktur
sözcüğün kendi kökü

s arabası → araba + 'ı'
amcaşı → amca + 'ı'

n ① onu → o
bunu → bu
sunu → su
onları → o

② pencereyi → pencere
arabasını → araba

soru nasıl gelir?

Asağıdakilerden hangisinde kaynastırma 'n' farkı

a) onu b) bunu c) sunu d) arabasını e) onları

araban → iyelik sahiplik ekidir.

Kaynastırma harfi her zaman iki ünlü arasında olmayabilir.
onları penceresinde kaynastırma ünlü ve ünsüz
kaynastırma arasında da olabilir.

Sözcüğün kökü ile sözcüğe pelen ek arasında kalan 'y' kaynastırma ünsüzüdür, -idr, -imis, -ise ile yapılırken ünlü düşmesine mutlaka 'y' kaynastırma ünsüzü gelir.

N-M DEĞİŞİMİ

B harfi kendinden önce pelen n harfini m'ye dönüştürür.

- Tonbul tombul
- Penbe pembe
- Anbar ambar

Özel adlarda bu değişim olmaz.

- Zeytinburnu
- Safranbolu
- Binbaşı
- İstanbul
- Onbaşı

YAZIMI KARIŞTIRILAN SÖZCÜKLER

Anekdot	Direkt	İddia	Sürpriz	Aerobik	Defetmek
İnisiyatif	Hoş peldin	art orda	Komodin	Kuru yemiş	Hoşca kal
ana vatan	doküman	hoş bulduk	rötüs	ana yurt	eproz
Pardösü	sağ ol	anayasa	priz	hafta sonu	hafta içi
apandist	aksesuar				

Yazım Kuralları (Her sene 1 soru çıkar.)

Aker ¹Hoca²'nin ³Türkçe'si ⁴iyi değildir.

KURAL 1

Ünvanlar, lakaplar ve saygınlık bildiren kelimeler büyük harfle yazılır.

KURAL 2

Ünvan ve lakaplara pelen ekler kesme işareti ile yazılır.

KURAL 3

Dil ve lehçe adları büyük yazılır.

KURAL 4

Dil ve lehçe adlarına pelen ekler kesme işareti ile ayrılmaz.

Akraba adları ünvan ve lakap olduğunda büyük yazılır.

■ Ramiz Dayı, Nene Hatun, Baba Nuri

Din ve mezhep adları büyük yazılır. Hatta dinî terimler de büyük harfle yazılır.

■ Müslüman, Hristiyan, Ateist, Alevi, Sünnî, İbranî, Azraîl, Cebraîl

@sumdariys

Allah / Tanrı / ilah sözcükleri büyük yazılacağı gibi küçük harfle de yazılabilir.

• Alex futbolun ilahıdır.

• Amerikadaki kaçakçıların allahları vardır.

• Mısır Tanrısı Amon

(özel olduğu için büyük yazılır.)

• Yunan Tanrısı Herkül

(Tek, özel olduğu belirtildiği için büyük yazılır.)

• Mısır tanrıları

(Tür adını ifade ettiği için küçük yazılır.)

YES

• Ay, dünya ve pünes kelimeleri pezeven anlamında kullanılıyorsa büyük kullanılmıyorsa küçük yazılır.

■ Ay, Dünya'nın uydusudur.

Gelen ek kesme ile ayrılır.

■ Sen sabahlarıma doğan bir pünessin.

• Kurum ve kuruluş adlarına pelen adlar kesme işareti ile ayrılmaz.

■ Türk Dil Kurumunun

■ İİCE müdürlüğüne

■ Sosyal Sıportalar Kurumuna

■ Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne

■ Cumhurbaşkanlığına

- Sadece Avrupa Birliği'ne pelen ek ayrı yazılır. Geriye kalan hiçbir kurum ve kuruluş adlarına pelen ek kesme işareti ile ayrılmaz.
- Kurum ve kuruluş isimlerinin kısaltılmasında bütün harf büyük yazılır, araya asla bir noktalama işareti konulmaz ve pelen ek kesme işareti ile ayrılır.

● TDK'nin, ● SSK'nin

- Gelen ekler uzun okunusuna göre değil, kısaltılmış halinin sonundaki ünsüz veya ünlüye göre gelir.

● TEDAŞ'ın

● Omū'nün ✓

● BOTAS'ın

● Omū'nin ✗ (yazım yanlışı)

Küçük harf ile yapılan kısaltmalara pelen ek nokta ile ayrılır. Uzun okunusuna göre ek gelir.

• vb.ne • kr.un • yy.da

Afırlık ve uzunluk birimleri ile yapılan kısaltmalar küçük harf ile yapılır. Gelen ek kesme ile ayrılır.

• cm'nin • kg'a • m'nin

Gelen ek kelimenin uzun okunusuna göre getirilir.

Üslû sayılara pelen ek kesme işareti olmadan yazılır.

• m²lik (yanlış)

• m²lik (doğru)

@sumdarily5

- Özel adlar büyük harfle yazılır. İkinci sözcükleri ise eğer dünyada tek ve başka yok ise büyük harfle yazılır.

● Van Gölü

● Eiffel Kulesi

● Mus Ovası

● Bafra Deltaı

● Haymana Plateosu

- İkinci sözcükleri eğer dünyanın başka yerinde bulunuyorsa ve tek değilse küçük yazılır.

● Van kedisı

● Hindistan cevizi

● İngiliz anahtarı

İpucu: Tasıyabildiğin şeyler küçük (İngiliz anahtarı), taşıyamadığın şeyler büyük (Van Gölü) yazılır.

● Marmara denizi ✗

● Roma Sıkkesi ✗

Denizi

Sıkkesi

- Kültür, gelenek, örnek, töre hepsi taşıyabilir. Bu yüzden bunlar da küçük yazılır.

● Türk Kültürü ✗

kültürü (Türkler pttikleri yerlere kültürlerini taşırlar.)

- Arapça ve Farsça tamlamaların yazımı:

Servet-i Fünun Dönemi'nde

Eğer Arapça, Farsça tamlamalar bir eser adı değilse birleşik yazılır.

Dönem ve çağı adları daima büyük yazılır. Gelen ek kesme ile ayrılır.

● İlk Çağ'ın

● Kavimler Göğü

Servet-i Fünun derpisi

Eğer Arapça, Farsça oluşturulmuş tamlama bir eserin, bir kitabın adıyla olduğu gibi yazılır.

Gazete ve derpi sözcüğünün baş harfi daima küçük yazılır.

● Varlık derpisi ● Star gazetesı

İstisna

{ Sadece Resmî Gazete, Ticaret Sicil Gazetesı, Millî Gazete büyük yazılır.

✗ Servet-i Fünun Dönemi yanlış

✗ Servet-i Fünun dönemi yanlış

✓ Servet-i Fünun Dönemi doğru

✗ Servet-i Fünun derpisi yanlış

✗ Servet-i Fünun derpisi yanlış

✓ Servet-i Fünun derpisi doğru

● Divan-ı Hikmet } Kitap adı ayrı yazılır.
● Feyhülislam } Eser adı değilse birleşik yazılır.
● Misakımillî
● Kuvayımillîye

Tarihlerin Yazımı

7 Aralık Cuma Günü x gün daima küçük yazılır.

- Cümlede kesin bir tarih varsa ay ve gün adı büyük yazılır.
- Gelen ek ayrılır.
- Önümüzdeki aralıkın 2'inci cuması

23 Nisan

19 Mayıs

- Cümlede kesin bir tarih yoksa ay ve gün adı küçük yazılır.
- Gelen ek ayrılmaz.

Temmuz'un yazım yanlışı

satır başı olduğu için büyük baslar.

Gelen ek ayrılmaz.

1. Salısı ...

Kesin bir tarih yok, küçük yazılır, gelen ek ayrılmaz.

Temmuzun öğretisi

- 'Gün' sözcüğü cümle içerisinde özel gün belirttiğinde büyük yazılır. Anneler Günü, Sevgililer Günü...
- 'Bayram' sözcüğü cümle içerisinde özel gün belirttiğinde büyük yazılır. Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı...

@sumdarlyj

"her"

- herkes } Bunlar dışında bütün
- herhangi } "her" li kelime ayrı yazılır.
- her şey her zaman } ayrı yazılır.
- her biri her gün }

- herhalde (belki)
- her hâlde (her durumda)
- "herhalde" sözcüğü cümledeki anlamına göre ayrı veya bitişik yazılır.

"bir"

- Bir sözcüğünün yerine iki gelebiliyorsa ayrı, gelemiyorsa bitişik yazılır.

- hiçbir
- birçok
- ✓ birtakım teoriler
- birkaç
- ✓ birtakım şeyler → İstisna
- bir şey
- ✓ herhangi bir
- ✓ bir takım elbise
- ✓ iki takım elbise
- ✓ birtakım insanlar
- ✓ bir takım ansiklopedi

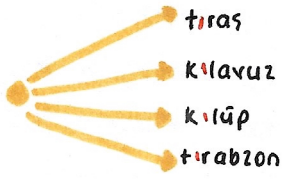
"sey"

- Daima ayrı yazılır.

"bas"

- İkileme oluştuyorsa ayrı yazılır.
- Bas kelimesi ikileme dışında bitişik yazılır.
- Bas basa yemek yedik.
- Başvekil
- Bas bas mücadele ettik.
- Cumhurbaşkanı
- Basöpretmen Mustafa Kemal
- Başkanraman

önemli

Bunlar dışında perîye
kalan kelimelerde ilk
iki harfin arasında ünlü
harf yoktur.

- program
- slayt
- grup
- Hristiyan
- trafik
- kravat
- spor
- tren
- spiker

• Globalatı yanlış → • Global doğru

• grup } Her iki yazımında doğrudur.
• gurup }

• Coğrafî anlamda kullanılıyorsa 'Grup'

• Topluluk anlamında kullanılıyorsa 'Grup'

• Bir grup vaktinde saçlarının bupusuna

• modern } son iki
• realizm } harfin
• slayt } arasına
ünlü
pîrmez

• hūmanizimīn } hūmanizm

• Tek istisna (gardırop) sözcüğüdür.

"Yabancı kökenli kelimeler "g"

- g → ğ
- Coğrafya
- fotoğraf
- topoğrafya

Bu üç kelime dışında perîye kalan yabancı
kökenli kelimelerde g aynı kalır.

- öpe
- dopmatik
- pragmatik

"alt / üst"

Yer bildiriyorsa ayrı, bildirmiyorsa bitişik yazılır.

- su altı
- yer altı
- böbrek üstü
- aksamüstü

"iç / dış"

Daîma ayrı yazılır. • yurt içi • yurt dışı

"yol"

@sumdaılyş

Ayrı yazılır. • Hava yolu • Kara yolu • Deniz yolu • Karayolları / Kurum adıyla bitişik yazılır.

"sever"

- Bitişik yazılır. (sevenler ayrılmaz)
- Hayvansever
- Vatansever
- Türk bildiren kelimeler küçük yazılır.
- Türk pop müziği
- Türk halk müziği
- Kanun ve tütük adları büyük yazılır.
- Medenî Kanun
- Ceza Hukuku
- polisevî
- huzurevî
- öğretmen evi
- daîma bitişik yazılır.

İkilemeler

Birleşik kelimeler

• Ayrı yazılır ve asla araya
noktalama işareti konulmaz.

- ecîş bûcûş
- ıvır zıvır

• Birleşik isimlerde ikinci sözcük veya her iki sözcük anlamını kaybe-
diyorsa birleşik yazılır.

- -asılanapzi
- -hanımeli
- -birdebire
- -vurdumduymaz
- -kavunıgı
- -keşiboyunu
- -sağduyu
- -gelisipüzel
- -oldubitti

İstisna → 'pîrpîrde' birleşik yazılır.

• Birleşik eylemlerde ses düşmesi veya türemesi varsa eylem
bitişik yazılır.

- kahretti
- sabretti
- hoşetti
- affetti
- reddetti

! Yanısına sözcüklerle yapılan itilemeler kalıcı isim olursa bitişik yazılır.

- gırpır
- fırfır
- gıtaıt
- dırdır

• Makineden gıt gıt ses geliyordu. → ses olduğu için ayrı yazılır.

• Gömleğin gıtıgıtı koptu. → isim olduğu için bitişik yazılır.

• Pervane fır fır dönüyordu. → ses olduğu için ayrı yazılır.

• Eteğimin fırfırı hosuma gidiyor. → isim olduğu için bitişik yazılır.

Sayıların Yazımı

Her bir basamak ayrı ayrı yazılır. → 1.000.000 → bir milyon

Sayılar oyun adı oluşturduğunda bitişik yazılır. → yüzbir, elliki, beştaş

Üleştirme sayıları sadece yazı ile yazılır. Asla rakam ile yazılmaz.

- 2' ser ✗
- 5'er ✗
- ikiser ✓
- beşer ✓

Gek ve senette bitişik yazılır.

Sayı ünlü ile bitiyorsa pelen ekte ünlüye pelen yoktur.

- 2' inci (iki)
- 2' nci (ikinci)
- 5' inci (beşinci)
- 5' nci (beşinci)

Ünsüzle biten için pelen ekte ünlü olacaktır.

Kolyemın 5. incisini Kaybettim.
yazım yanlısı yoktur.

inci (taş) olarak kullanılmıştır.

@sumdarty5

Saatlerin Yazımı

• Saat ve dakikanın arasında asla iki nokta olmaz. → 21:00 → yanlıs

• Saat ve dakikanın arasına nokta konur. → 21.15

• Eğer saat küsuratı varsa uzun okunuşuna göre ek gelir.

- 21.00' de
- 18.00' de
- 24.00' te
- 16.00' da

• Eğer sayı küsuratlıysa sondaki küsurata göre gelir. Serhlesme olmak zorundadır. Olmazsa yazım yanlısıdır.

- 21.15' de ✗ → 21.15' te ✓
- 21.30' da

Tarihlerin Yazımı

Ay ve gün adları sayı ile yazıldıysa aralara nokta konur.

- 7. 12. 1990 ✓
- 7 / 12 / 1990 ✓
- 7 Aralık 1990 ✓
- 7. XII. 1990 ✓ → latin ve romen rakamları beraber kullanılabilir.

" de "

1. Hâl eki olan -de

- Sözcüğe bitişik yazılır.
- Cümleye iki anlam katar.
 - Yer (bulunma hâli -de)
 - Zaman
- Ses olayına uğrayabilir.
 - Serhesir -te, -ta sekline girer.

2. Bağlaç olan -de

- Sözcükten ayrı yazılır.
- te, -ta sekline girmez.

hâl eki { Durakta seni saatlerce bekledim.
Geldiğinde beni muhaka ara.
Ali'de kaldım dün gece.

Sen de peleceksin. (Bağlaç)

Ali'de baktı bu cümleye **X** → yazım yanlışı

Ali de baktı bu cümleye **✓** → bağlaç

Baskaları yapmış o da yapmış anlamı varsa ayrı yazılır.

" ki "

1. Sifat yapan -ki

(İsimden önce geliyorsa)

- İsimden önce gelip ismi işaret ediyorsa sıfat yapan -ki ve bitişik yazılır.
- Masanın üstündeki defteri al.

2. İlgili zamiri olan -ki

(İsmi yerini tutuyorsa)

- Bitişik yazılır.
- Senin kinin evdeki kinin
- benim ki arabadaki ki

3. Bağlaç olan -ki

(Eylemlerden sonra geliyorsa)

- Ayrı yazılır.
- Duydum ki öyle sarhoş olsam ki.
- Bilsem ki

@sumdailey

Eğer ki'den sonra -ler getirebiliyorsan bitişik, getiremiyorsan ayrı yazılır.

- İyiki seni tanımışım. iyikiler **X**
- İyi ki seni tanımışım **✓**
- Masanın üstündeki (ler **✓**)
- Arka taraftaki (ler **✓**)
- Evdeki (ler **✓**)

Bağlaç olup da bitişik yazılan kelimeler;

SOMBAHGEMİ
sanki yarak ekti albulu ünlü eperci

İlmî coğrafî } Türkçede sapka kullanılan
Edebî yâr bazı sözcükler
Tarihî âdet

Talî, ticarî sözcüğünde sapka kullanılmaz. **✓**

Satır sonuna gelen eklerin yazımı

- Satır sonlarına gelen eklerin ayırımında alt satıra gelen ek asla ünlü harf ile başlayamaz.

kokul	il -	ba -
loplan	ke -	karama -
		söpretmen
		ngölu

- Hiçbir hece ünlü ile başlayamaz ve hiçbir ünlü tek başına hece oluşturamaz.

ma	ucurt -	ara -
da	1936'	ba

- Kesme işareti ile ayırdıktan sonra satır sonuna gelen çizgiye gerek yoktur.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

1. NOKTA (.)

- Nokta kullanılan kısaltma ;
 - T.C. • T. (Türkçe)
 - TDK • SSK • TSK } Arada nokta kullanılmaz
 - mō • MS } Arada nokta kullanılmaz
- Ünvan ve lakaplarının kısaltmasında nokta kullanılır.
 - Prof. • Av. • Dr.
- Saat ve dakikaların yazımında nokta kullanılır.
 - 18.45
- Tarihlerin yazımında nokta kullanılır.
 - 7.12.1990

2. VİRGÜL (,)

- Virgül, eş görevli sözcükler arasında kullanılır.
 - Aker rüzpâra, fırtınaya, yağmura râfmen yürüyordu.
- Özneden sonra kullanılır ;
 - Aker, çok sessiz bir çocuktu.
- Virgül, tırnak işaretinin yerini tutabilir.
 - Ayten (,) bu adam bana ne anlatıyor (,) diye sordu.
 - Ayten (:) (") Bu adam bana ne anlatıyor (?) (") diye sordu.
- Birinin ağızından çıkan söze alıntı söz denir. Normalde alıntı sözler tırnak işareti ile belirtilir.
- Alıntı söze başlayan kelimenin ilk harfi küçük harf ise küçük harf yanındaki boşluğa daima virgül petirir.
- Eğer alıntı söz büyük harf ile başlamışsa yanındaki boşluğa tırnak işareti gelir.
- Eğer tırnak işareti konulduysa tırnak işaretinden önce mutlaka iki nokta konulmalıdır. Noktalı virgül gelmez.
- Alıntı sözün noktalama işaretini tırnağın içine koymalıyız.

@sumdailys

İPUCU : Sana soruda noktalama işareti eksikliği sorar.

- Ayten : " Bu adam bana ne anlatıyor " diye sordu.

Tırnak işaretini kapatmadan önce noktalama işareti koymamışsa 'noktalama eksikliği' olur!

- Türkçede bir cümlede iki virgül arasında kalan yere ara söz veya ara cümle denir.
 - Furkan (1) Bekir'in ölü (2) KPSS'ye hazırlanıyor.
 - Ara sözün cümledeki görevi açıklamadır.
- İki virgül veya iki kısa çizgi arasında bulunur.
- Ara söz kendinden önceki öveyi açıklar.

Samsun'a , yasadığım şehre , gidiyorum.
dolaylı tümlecî açıklamıştır

Kızımı , dünyadaki en muhtu eden varlığını , çok seviyorum.
neyeyi açıklamıştır.

Cümlelerin öpe dizilişini sorar.

Furkan , Bekir'in oğlu , KPSS'ye hazırlanıyor. Aker hızla sınıfa girdi , derse başladı.
öne ara söz dolaylı tümlecî yüklem
ara söz öge dışı unsurdur

Eğer cümlede birden fazla yüklem varsa virgölün görevi sıralı cümleleri birbirinden ayırmaktır.

NOT: Şart eki olan -se, -sa ve zarf fiilden sonra virgöl pelmez.

-se Çok çalışırsan , kazanırsın. zarf fiil Emrullah kamera arkasında kızla yazışıp sağlarını
-sa düzeltip oturuyor. doğru
yanlı

Eğer cümlede bir tane zarf fiil varsa virgöl pelmez.

Ama cümlede birden fazla zarf fiil varsa yükleme en yakın olana pelmez. Diğer bütün zarf fiillere virgöl pelir.
@sumdarlyq

3. SORU İŞARETİ (?)

Sorulan tüm soruların sonuna gelir.

Siz benim neler çektiğimi nereden bileceksiniz (?)

Sözde soru cümlelerine soru işareti gelecektir.

Önay senin derdin ne (,) sen ne ayaksın (?)

küçük harf yanındaki boşluğa daima virgöl pelir.
Soru cümlesi

Burası büyük harf olsaydı eğer o zaman soru işareti pelirdi. Soru işaretiinden sonra cümleye büyük harfle başlanır.

Size bunu açıklayabilir miyim (,) bilmiyorum (.)

küçük harf daima yanındaki boşluğa virgöl pelir.
Soru sormadığı için nokta pelir.

4. ÜNLEM İŞARETİ (!)

Eyvah ! Of ! Tüh ! Vah ! Aman tanrım !

Eyvah (.) dip boyam geldi (!) → küçük harf daima yanındaki boşluğa virgöl pelir.

Eyvah (!) Dip boyam geldi (.) → Ünlemden sonra cümle büyük harf ile başlar.

! Kimenin ahi kimseye kalmaz. ahi ünleminden türemiş sözcük

5. NOKTALI VİRGÜL (;)

Noktalı virgöl cümlelerin içine gider.

Aker ve Aslı önde (,) Ömer ile Önay arkada oturuyor.
virgöl noktalı virgöl

Bosluk cümlelerin içindeyse iki seçenek vardır. Virgöl veya noktalı virgöl.

► Eğer cümle içinde virgül yok ise cümleye virgül gelir, noktalı virgül pelmez.

• Akar, Aslı önde (,) Ömer ile Öney arkada oturuyor.

► Eğer cümlede virgül varsa cümledeki boşluğa noktalı virgül gelir.

• Öney (,) tiptiz seyrek saçlı yaşlı bir adamdır.
, ;

► Cümlede virgül var ise noktalı virgül gelir.

• Öney (,) seyrek saçlı ve tiptiz bir adamdı.

► Cümlede virgül olmadığı için virgül gelir.

► Noktalı virgölün en temel pörevi ; gruplandırmadır.

• Ahmet, Mehmet, Ersin erkeklerle (,) Nalan, Ayse kızlara verilen isimlerdir.

6. İKİ NOKTA (:)

► İki nokta cümleinin sonuna gelir.

• Pazardan birkaç şey aldım (:)

elma, kiraz ...

Cümle bittikten sonra verilen boşluğa

nokta veya iki nokta gelir.

► Birkaç denildiği için cümle üç nokta ile biter.

• Pazardan üç şey aldım (:) Aldıklarından elma iyi çıktı.
nokta ? → iki nokta ?

@sumdailyj

► Cümleinin diğer tarafında örneklendirme var ise veya açıklama yapıyorsa iki nokta gelir.

• Pazardan birkaç şey aldım (.) ellerim ağırdı, çok yoruludum.

► Aldıklarına örnek verdim mi? hayır

Açıklama yaptım mı? hayır, nokta gelir.

Eğer iki noktadan sonra örneklendirme yapıyorsa küçük harfle, açıklama yapıyorsa büyük harf ile başlar.

Memlekete gittiğimden öledim iki şey vardı (:) denizi, insanları

Örneklendirme küçük harf ile başlar.

Cemal Süreyya'nın "üvercinka" sını okudum.

Eser adı özel olarak vurgulanacağı için tırnak içine alınmıştır.

► Tırnak içine alınan eser adına gelen ek tırnağın dışına yazılıyorsa kesme işaretini konulmaz.

► Direkt tırnağın yanına yazılır.

• "üvercinka" sını

• "üvercinka'sını"

SÖZCÜKTE YAPI

KÖK BİLGİSİ

İsim Kök

oynamak (oyn)
içer (iç)
kalemlik (kalem)

okşar
(ok)

betliyor
(bet)

topluyor
(top)

nenel
(ne)

söylüyor
(söz)

Fil Kök

uyku (uyumak)
umut (ummak)

kışa
(kış)

sinav
(sina)

ısıt
(ısı)

Yanışma Kök

Doğada bulunan ve insanların
istem dışı çıkardığı seslerine
yanışma kök denir.

ötmek yanışma değil

kışın yanışma değil

rahatlamak yanışma

çatlamak yanışma

Seş Kök

Yazılış aynı, anlamları farklı
olan köklüdür.

yüz → seş kök

yaş → seş kök

bın → seş kök

at → seş kök

kız → seş kök

dal → seş kök

Birden fazla anlamı vardır.
Anlam bağı yoktur.

Şaaklerce bu olaya püdü.

eylem
çığak
(seş kök)

Ortak Kök

Yazılış aynı ve aynı olay
içerisinde hem isim hem de
fiil adı olan sözcüktür. Anlamları
arasında bağ vardır.

gök → ortak kök

savaş → ortak kök

püres → ortak kök

barış → ortak kök

boya → ortak kök

Hem eylem hem de o eylemin
iştir. Anlamları arasında
bağ vardır.

Esimin yafı yemei
tadıyorum.

ortak kök
hem fiil
hem isim

Not: Sorularda kelimenin kökteş olması soruluyorsa

ortak kök soruluyorsa.

(Not: Sözcüğün köküyle tamamı arasında anlam bağı
olmak zorundadır.

İsim kökü örnekleri

püney → pün

betliyor → bek

toplum → top

nenel → ne

uzak → uz

arkadaş → arka

Fil kökü örnekleri

büyük → büyümek

dopa → döpmek

eşim → eşitmek

gizli → gizlemek

bölge → bölmek

bilgi → bilmek

yapı → yapmak

@sumdarly

Eğer bir soruda:

(i) Aşağıdaki cümlelerde bulunan altı gizili sözcüklerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

Eğer bir sözcüğün yapısı soruluyorsa

Sözcük basit yapım eki almamış

Sözcük türemiş yapım eki almış

Sözcük birleşik yapılı iki kelimenin birleşiminden

Hangisi olduğunu
belirlemeliyiz.

(ii) Aşağıdakilerden hangisi tür bakımından diğerlerinden farklıdır?

- Sözcük isim
- Sözcük zarf
- Sözcük fiil
- Sözcük edat
- Sözcük sıfat
- Sözcük bağlaç
- Sözcük zamir

Hangisi olduğunu
belirlemeliyiz.

(iii) Aşağıdaki cümlelerde bulunan sözcüklerden hangisi kökten, hangisi pövdeden türemiştir?

Bitki

Bitkisel

Eğer sözcükte bir tane yapım eki varsa o zaman bu sözcük kökten türemiştir.

Bitki $\xrightarrow{\text{Kelime kökü}}$ bit + ki yapım eki

Bitkisel $\xrightarrow{\text{Kelime kökü}}$ bit + ki + sel

Eğer sözcükte birden fazla yapım eki varsa o zaman bu sözcük pövdeden türemiştir.

(iv) Aşağıdaki altı gizili sözcüklerden hangisi pövde durumundadır?

@sumdaity

Kökten türemiş sözcük pövde durumundadır.

(v) Aşağıdaki cümlelerde bulunan altı gizili sözcüklerden hangisi tür deşimine uğramıştır?

Sevpi $\xrightarrow{\text{kökü}}$ sevmek
FİİL KÖK
Öksüz $\xrightarrow{\text{kökü}}$ ök / öğ
İSİM KÖKÜ
Gelin $\xrightarrow{\text{kökü}}$ gel
FİİL KÖK
Gözlük $\xrightarrow{\text{kökü}}$ göz
İSİM KÖK

Sevpi $\xrightarrow{\text{İSİM KÖKÜ}}$ Tür deşimi
Öksüz $\xrightarrow{\text{İSİM KÖKÜ}}$ Tür deşimi
Pelin $\xrightarrow{\text{İSİM KÖKÜ}}$ Tür deşimi
Pözlük $\xrightarrow{\text{İSİM KÖKÜ}}$ Tür deşimi

EKLER

Getim Eki

İSİM Getim eki

- İsimlere gelir.
- Göl ekleri
- İyelik ekleri
- Tamlama ekleri
- Vasıta eki
- Esihi ekleri
- Hâl ekleri

Fiil Getim eki

- Fiillere gelir.
- Zaman eki
- Sahıs eki

Yapım Eki

Sözcüğü deşiktir.

- İsimden isim yapım eki
- İsimden fiil yapım eki
- Fiilden isim yapım eki
- Fiilden fiil yapım eki

GEKİM EKLERİ

İsim çekim ekleri

1. Gopul eki "-ler, -lar"

• Cümleye farklı anlamlar katabilir.

• Akerler aksam bize gelecek.
(artı)

• Aker Beyler de buradaymış.
(saygınlık)

• Seni dünyalar kadar seviyorum.
(abartma)

• Bu topraklar nice Fatihler pördü.
(benzetme)

• -ler, -lar eki isme geldiğinde Gopul ektir ancak fiile geldiğinde ise şahıs ektir.

not: Gopul eki sadece çekim eki var demeye yarar.

2. İyelik ekleri

• Aitlik, sahiplik bildiren eklerdir.

• Duygularım
iyelik eki

• Duygulandım
fiile gelen şahıs eki

• Askım

1) İyelik eki vardır.

2) Tamlayanı düşmüş isim tamlamasıdır. İyelik eki olan sözcüğün yanında benim, senin onun yazmıyorsa iyelik eki olan tüm sözcükler tamlayanı düşmüş isim tamlamasıdır.

3) İyelik eki alan her sözcük aynı zamanda iyelik zamiridir.

@sumdaily3

3. Tamlayan (ilgi) eki

(-in, -un)
(-in, -ün) Bu ekler sadece isim tamlamalarında bulunur.

• Saatin camı

• Kalemın ucu

4. Vasıta eki

• Araç anlamı katar.

• Arabayla -ile

• Trenle -ile

5. Esitlik eki

(-ce, -ce)
(-ca, -ca) Cümleye farklı anlamlar katsa da esitlik ektir.

• Bence

• İnsanca

6. Hâl (durum) ekleri

Yalın Hâlî

• Aker
• Akerler
• Aker'im } Sözcük hiçbir ek almadığı ya da Gopul veya iyelik eki aldığı takdirde yalın hâledir.

• Sevip
• Bilip } Sözcük yapım eki alsa bile diğer hâl eklerinden birini almadığı sürece yalın hâledir.

Belirtme Hâlî (-ı, -i, -u, -ü)

• Kalemim çok beğendim
(belirtme hâl eki)

• Kalemim çok püzeldi
(iyelik eki)

Hâl eki ile iyelik ekini sorar. Ayrımı sudur; cümleye bakarak sözcüğün yanına benim, senin, onun getiririz, anlamsal olarak geliyorsa iyelik, gelmiyorsa hâl ekidir. Cümlemin tamamı okunmalıdır.

Yönelme hâli (-e, -a)

(eve, okula) (yer)

Sabaha, zaman
Akşama

Bulunma hâli (-de, -te)

(evde, okulda) (yer)

Şubat'ta, zaman
Mart'ta

Ayrılma / Çıkma hâli (-den, -ten)

(evden, okuldan) (yer)

Sabahdan, zaman
Akşamdan

Yönelme, bulunma ve ayrılma hâl ekinin temel görevleri aynıdır. Sadece anlamları değişiktir. Yönelme, bulunduğun bir anlamı vardır. Cümlede yer veya zaman bildirirler.

- Yönelme hâl eki "-e, -a" sabaha kadar, sana göre şeklinde edat grubu yapma görevinde olabilir.
- Bulunma hâl eki "-de, -te" üçte bir, binde bir şeklinde sayı yapma, ikide bir bana söyleme şeklinde ikileme yapma görevinde bulunabilir.
- Ayrılma hâl eki "-den, -ten" tamlayan eki görevinde bulunabilir.
 - Kızlardan birkaçı
 - Öğrencilerden bazıları

Görde öğrenci
sifat

Sıradan haberler
sifat

Bulunma ve ayrılma hâl eki sıfat yaptığı durumda yapım ekidir.

@sumdailyj

Fil Gekim ekleri

• Zaman (kîp) ekleri

• Sahis (kîşî) ekleri

1) Zaman (kîp) ekleri: Zaman ekleri 'Haber kîpleri' ve 'Tasarlama kîpleri' olarak ikiye ayrılır.

Haber kîpleri

- Benîs zaman → r, ar, er, ır, îr (gelir, gider)
- Sîmdîkî zaman → yor, makta (geliyor, gelmekte)
- Gelecek zaman → ecek, acak (gelecek, gidecek)
- di'li geçmiş zaman → dı, tı (geldi, gitti)
- miş'li geçmiş zaman → mış, mış (gelmiş, gitmiş)

di'li geçmiş zaman pörülen geçmiş zamandır yani bizzat şahit olunan ancak mîş'li geçmiş zaman ise öğrenilen, duyulan geçmiş zamandır yani işi bas - kasından öğrenme anlamı vardır.

Tasarlama kîpleri

- İstek kîpî → e, a (geleyim, gideyim)
- Sart kîpî → se, sa (gelirsen, gelirim)
- Perakirlik kîpî → melî, malî (gelmeli, gitmeli)
- Emir kîpî → pel, gît

Emir kîpînin I. tekil ve I. çoğul şahis çekimleri yoktur. Siz yapın, onlar yapsınlar, sen yap, o yapsın şeklinde olabilir.

YAPIM EKLERİ

İsimden isim yapım eki

fiilden fiil yapım eki

İsimden fiil yapım eki

fiilden isim yapım eki

• bil - gi - n
F → F → F
fiilden isim yapım eki → isimden isim yapım eki

• döv - üs - üyor
F → F
fiilden fiil yapım eki

Sözcük neyden neye dönüşüyorsa aynı şekilde yapım eki var demektir.

Yapısına Göre İsimler:

- Kitap, telefon → basit isim (yapım eki almamış)
- Bilgi, soru → türemiş isim (yapım eki almış)
- Bilgisayar → birleşik isim

Yapısına Göre Fiiller:

- yaptı basit fiil
- peziyor (yapım eki almamış)
- yıkandı türemiş fiil
- dövuştü (yapım eki almış)

Birleşik Fiiller üçe ayrılır:

- ①
- pözleri doldu } Anlamca kaynaşmış
 - etekleri zil çaldı } birleşik fiil

- ②
- hissetti
 - kahroldu
 - nazar eyledi
 - karar kıldı
- } Yardımcı eylemle oluşan birleşik fiiller

③

- düseyazdı (yaklaşma fiili)
- bakakaldı (sürerlik fiili)
- sürepelen
- yapıver (tezlik fiili)
- yapabilir (yeterlik fiili)

Kurallı birleşik eylem

@sumdaily

• Sanatçılar

→ -ler
-lar eki isme geldipinde göpül ekidir.

• Geldiler

→ -ler
-lar fiille geldipinde şahıs ekidir çünkü göpül eki isme gelir fiille gelmez.

- yapmam → yaparım basit eylem
- yapmam → yapabilirim birleşik eylem

Eğer bize soruda bir eylemin olumsuzu verilip yapısı sorulursa eylemi olumluya çevirip yapısını öyle buluruz.

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİM (AD)

1. Cins ve Tür Adı

- İnsan (tür) } Aynı } Yani hayvan dediğimizde hem cins hem de tür isim diyeceğiz.
- Erkek (cins) } şeydir. } Pitbull hem tür hem cins isimdir.
- Kadın (cins)

2. Topluluk Adı

- Göpül eki (-ler, -lar) almadığı halde birden fazla varlığı ifade eden sözcükler, isimlerdir.
- Ordu • Tabur • Alay • Halk • Millet • Orman

3. Somut ve Soyut Ad

Somut; Bes duyu organımızla hissedebildiğimiz kavramlardır.

Soyut; Bes duyu organımızla hissedemediklerimizdir.

- Rüzgar (somut) • Sıcak (somut) • Soğuk (somut) • Şefkat (soyut) • (Vicdan) (soyut)

Onda dostluk duygusu yok.
Somut → soyutlaştırdı

Sen babalık nedir biliyorsun.
Somut → soyutlaştırdı

► Somut isim türerken soyutlaşmaya uğramıştır.

@sumdailys

İSİM Tamlaması

Belirtili İsim Tamlaması

Belirtisiz İsim Tamlaması

Zincirleme İsim Tamlaması

1. Belirtili İsim Tamlaması

- Hem tamlayan hem de tamlanan ek alır.

Fenerbahçe 'nin askı. → Tamlanan eki (Aynı zamanda iyelik ekidir)
→ Tamlayan eki (in, in, un, ün)

- Askin acısı
 - Duvarın boyası
 - Papayanın yemi
- Belirtili isim tamlaması (Hem tamlayan hem de tamlanan ek almıştır.)

2. Belirtisiz İsim Tamlaması

- Tamlayan ek almaz, tamlanan ek alır.

Askı acısı → Tamlanan
→ Tamlayan ek almamıştır.

- Yalnızlık hissi
 - Kol saati
- Belirtisiz isim tamlaması sadece tamlanan ek alır. Tamlayan ek almaz.

3. Zincirleme İsim Tamlaması

- (i) • Bebek arabasının ^{Tamlayan} tekerleği ^{Tamlanan} → Tamlayanı belirtisiz olan zincirleme isim tamlaması
- (ii) • Türklerin ^{Tamlayan} ayak sesleri ^{Tamlanan} → Tamlananı belirtisiz isim tamlaması olan zincirleme isim tamlaması
- (iii) • İzmir ilinin ^{Tamlayan} trafik sorunları ^{Tamlanan} → Hem tamlayanı hem de tamlananı belirtisiz olan zincirleme isim tamlaması
- ^{Belirtisiz isim tamlaması} ^{Belirtisiz isim tamlaması}

@sumdariyy5

Nasıl Sorar?

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması farklı bir yolla oluşmuştur?

- (i) Tamlayanı belirtisiz isim tamlaması olan zincirleme isim tamlamasıdır.
- (ii) Tamlananı belirtisiz isim tamlaması olan zincirleme isim tamlamasıdır.
- (iii) Hem tamlayanı hem de tamlananı belirtisiz isim tamlaması olan zincirleme isim tamlamasıdır.

• pümü ⁺ tepsisi • altın ⁺ bilezik } Neyden yapıldığını belirten, isim tamlamalarına takılız isim tamlaması denir. Fakat ÖSYM artık bunu sıfat tamlaması olarak kabul ediyor.

Tamlamalar ile ilgili özellikler

- Tamlayan ya da tamlanan zamirlerden oluşabilir.
 - Sorunları ⁺ hepsini ⁺ Göreceğiz. ^{belirtisiz zamir}
 - Onun ⁺ derdini ⁺ ben bilmem. ^{zamir}
- Tamlayan birden çok tamlanan alabilir.
 - Dervişin ⁺ fikri ⁺ ne ise zikri ⁺ de odur.
- Tamlanan birden çok tamlayan alabilir.
 - Dağ ve kırsal bölgeleri topladım sana.
- Tamlayan ile tamlanan arasında sözcük veya sözcükler pırebilir.
 - İkimiz bir fidanın ⁺ püller ⁺ aşan ⁺ dalıyız. ^{sıfat}
- Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan cümle biçiminde olabilir.
 - Savaş çıkacak ⁺ söylentisi ⁺ halkı korkutuyor. ^{cümle}
 - Seni seviyorum ⁺ sözü ⁺ beni sızdırıyor. ^{cümle}
- Belirtisiz isim tamlamalarında, tamlama sıfat tarafından nitelenebilir ya da belirtilebilir.
 - Kazanın ⁺ yitki ⁺ yakası ^{sıfat}

Nasıl Sorar?

- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir isim tamlaması içerisinde yer almıştır? 1
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayan ya da tamlanan birden fazla tamlayana veya tamlanana bağlanmıştır? 2-3
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayan cümle biçiminde verilmiştir? 4

- ① gençlik yılları } isim tamlaması
- ② pünlük planı } sıfat tamlaması
- ③ gençlik yıl X }
- ④ pünlük plan X }

- Tamlananı en sonunda bulunan ek veya ekleri atarak suna bakarız. Anlam bozukluğu oluyorsa isim, bozulmuyorsa sıfat tamlamasıdır. İsim tamlamasıyla sıfat tamlamasını en kısa yoldan ayırırız.

SIFAT (ÖN AD)

Niteleme Sıfatı

- İşimden önce gelerek işimin; rengini, biçimini veya durumunu bildirir.

yuvarlak malı mutfağa pek almadı.

- Niteleme sıfatları adlanmış sifata dönüşürken, belirtme sıfatı adlanmış sifata dönüşmez.
- Sıfat olan her yerde sıfat tamlaması vardır. Sadece adlanmış sifalarda yoktur.

Ucağa binen insanlar
N.S. İSİM

Alisverise gılan kadınlar
N.S. İSİM

Mavî renği seviyorum
N.S. İSİM

Adlanmış sıfat almış hâlleri

Ucağa binenler İsmi'nin

Alisverise gılanlar yerini tutan

Maviyi seviyorum sıfatlar

Sıfat tamlaması yoktur.

Belirtme Sıfatı

1. Sayı Sıfatı; Sayı bildiren sözcükler sayı sıfatıdır.
 - Üç öğrenci bahçede karpı ediyordu. (Üçüncü öğrenci yanlış tamamlanmadan bırakılmalı)
 - Öğretmen her sınıftan üçer öğrenci seçti. (Üçer çocuk topluluk sayı sıfatı)
 - Ersin Hoca bütün eklemek kokoreç yedi. (Kesir sayı sıfatı)

İlk mayayı bize ayır / son mayayı
1. sayı sıra belirtir
Belsiz sıfatlar

2. Belsiz Sıfatı; İsimlerden önce gelen ve sayısı belli olmayan sıfatlardır.

- Bazı insanlar çok canımı sıkıyor.
- Birkaç kişi bana dün adres sordu.
- Kimi insanları hiç sevmiyorum.
- Birçok insan hayatımdan çıkmış.

ÖYÜM SORDU

---- yolda yürürken sormullar bir bilgiye

Altı çizili yer değil cümlelerin tamamını oku! Herhangi anlamına geldiği için buradaki 'bir' belsiz sıfatıdır.

Böyle bir araba istiyorum.
İsaret sıfatı belsiz sıfat İSİM

Örnekte olduğu gibi her sözcüğün türü aynı ayrı bulunacak "Bir"
Sözcüğüne dikkat etmeliyiz.

Rüzgar eken fırtına biçer.
adlasmis sifat

Rüzgar eken kim?
insan

Gök okuyan Gök bilir.
adlasmis sifat

Sifat
tamlaması
yoktur.

Dinleyenler
Anlatanlar
Kamerayla çekenler
Ders dinleyenler
:

Adlasmis Sifat
Adlasmis sifat varsa
sifat tamlaması
yoktur.

1) Sultan Süleyman
Aker Hoca

Unvan sıfatı

Unvan sıfatları isimden önce gelebileceği gibi isimden sonra da gelebilir.

2) minicik elleriyle ...
küçültme sifat
Adamcımız, ufacık...

Mavimtrak elbise

Mavimsi kaza

→ küçültme eki
Küçültme sifatı

3) Tertemiz evi kiracı mahvetti.
pekiştirme sifat

Temiz mi temiz bir evdi.
mi soru edatı pekiştirme görevindedir.

4) Mavi mavi pözlüyle bana bakıyor.
tekrarleme sifat

NOT: Eğer parçada unvan, pekiştirme veya küçültme sıfatlarından birini bulduysak nitelendirme sıfatını da bulduk demektir.

@sumdaily

3. İşaret Sıfatı:

İsimden önce gelir, ismi işaret yolu ile belirtir sıfatlardır.

Bu, su, o, buradaki, şuradaki, oradaki, öteberi, ötedeki, ilerideki, perideki...

Önemli olan isimden önce gelir ismi işaret etmesidir.

Böyle bir araba istiyorum. → Her kelimenin türü ayrı ayrı bulunur.
i.s. ↓ isim
belgisiz sifat

NOT: Havadaki uçak → sıfat yakan ki isimden önce gelir.

1) Yapım ekidir. 2) Bulunduru sözcük türemiş yapıdadır. 3) İşaret sıfatı kabul edilir.

4. Soru Sıfatı

Sorulara iki kelimelik yanıt vererek ya da soru kelimesinin isimden önce gelmesine bakarak gözebilirsiniz.

Aker pantolonun ne renk?
Beyaz renk soru sifat
nitelendirme sifat

Bu bugünkü kaçinci dersiniz?
Besinci ders soru sifat
sayi sifat

NOT: Sorulara iki kelimelik cevap verdiğimizde sorudan aldığımız cevap sıfatı soru da sıfatıdır.

ZAMİR (ADIL)

Sözcük Hâlindeki Zamirler

1. Kişi Zamiri; Ben, sen, o, biz, siz, onlar, bana, sana, ona
2. Dönüşlülük Zamiri; (Kendi) kişi zamiri olarak kabul edilmez.

Not: Ben Kendimi anlattım.
Kişi zamiri dönüşlülük zamiri

Kişi ve dönüşlülük zamirinin birlikte kullanılmamı anlamda bozukluğu değildir. Cümleye pekiştirme anlamı katar.

3. Belgisiz Zamir

- Bazı insanlar beni perçekten yoruyor.

- Bazıları, Bazıları
- (Belgisiz zamir)
- Birkaçı
- (Belgisiz zamir)
- Birçok öğrenci
- (Belgisiz sıfat)
- Hepsi
- (Belgisiz zamir)
- Kimi insanlar
- (Belgisiz sıfat)
- Herkes
- (Belgisiz zamir)

4. İşaret Zamiri

- Bu poseler çok ağır.

İsim
İşaret sıfatı

Not: Onu yerden al.

İşaret zamiri

- Onu ben çağırmadım.

Kişi zamiri

- Onu artık umursamıyorum.

Kişi zamiri

- Onu, hiç anlamadı.

Kişi zamiri

→ Vurgu varsa asla sıfat olmaz, zamirdir.

5. Soru Zamiri

- Bunu kim anlattı? (o)

- Üzerindeki nereden alındı? (mağaza)

Ek Hâlindeki Zamirler

4. İlgî Zamiri; İsmi yerini tutan 'ki'

- Senin / Benim

→ Senin kız peşiyor. Senin peşiyor.
İsmi yerini tutar.

NOT: Sıfat yapan '-ki' yapım eki kabul edilir. Zamir yapan ki çekim ekidir.

2. İyelik Zamiri; Artık, sahiplik bildirir.

- Benim İyelik eki olan her sözcük
- Hayatım İyelik zamiridir.

NOT: "Şey" sözcüğü Türkçede artık

belgisiz zamir kabul edilir ve zamirden önce gelen sözcükleri de biz sıfat kabul ederiz.

@sumdaily5

"Her şey"
↓
belgisiz zamir
↓
sıfat

ZARF (BELİRTEÇ)

► Zarflar eylemlerden önce gelir. Ama sadece eylemlerden önce değil fiilimsiden önce sıfattan önce de gelebilir. Kısacası isimden önce gelmiyorsa zarftır.

► Cümlelerin öpelerinde zarf tümleci olarak geçer.

1. Durum Zarfı

► (Nasıl?) • Emrullah KPSS'yi püle oynaya kazandı. • Tatlı giyim, tatım konuşalım.
0.2 ← nasıl eylem isim 0.2 ← nasıl eylem

2. Zaman Zarfı

► (Ne zaman?) Eylemden önce gelir, zaman bildirmesi gerekir.

• Bulasıkları yıkayıp pekiyorum. • Şimdi pözerime ağlamayı öğrettin.
Z.Z ← ne zaman yüklem Z.Z ← ne zaman eylem

3. Miktar Zarfı (Nicelik - Azlık Çokluk zarfı)

► (Ne kadar?) Eylemden önce gelir, eylemin miktarını bildirir.

• Emrullah kızdan ayrılınca çok ağladı.
Z.Z ← ne zaman M.Z ← ne kadar eylem

@sumdarlyq

• Çok ağır sözler söyledi. (Sıfattan önce gelebilir.) • Oldukça püzel konuştu. (Zarftan önce gelebilir.)
Zarf Sifat Zarf Zarf Eylem

• Başkan ağır konuşuyor. (Eylemden önce gelebilir.) • Çok bilen yanlır. (Fiilimsiden önce gelebilir.)
Zarf Eylem Zarf Fiilimsi

• En etkili sair. (Sıfattan önce gelebilir.)
Zarf Sifat

4. Yer-Yön Zarfı

► (Nereye?) Yer-yön zarfı ek almaz.

• Aker disarı çıkı.
Y.YZ ← nereye eylem

disarı
içeri
ileri
peri

Yer-yön
zarfı

disarıya
içeriye
ileriye
periye

Dolaylı
Tümleç

• Asağı mahalle çok rakın.
İsaret Sifatı

• Asağı indi.
Zarf

• Asağıya indi.
Dolaylı tümleç (isim)

5. İşaret Zarfı

► (İste) sözcüğüyle yapılır.

• İste pidiyorum bir sey demedem...

6. Soru Zarfı

► Eylemin nasıllığını, zamanını, sebebini, miktarını soran soru anlamlı sözcüklerdir.

► Bir soru cümlesine verilen cevap zarf ise cümledeki soru anlamı soru zarfıyla saptanmış demektir.

• Bize ne zaman pekiyorsun?

Yarın pekiyorum.
Zaman Z.

Verdiğin cevap zarfsa soru zarfıdır.

• Okula nasıl gittin?

Yürüyerek.
Durum Z.

Verdiğin cevap zarf ise soru zarfıdır.

EDATLAR (İLGEÇLER)

- Her zaman edat olanlar ;

İçin

- Seni görmek için buraya geldi.
- Evî olmadı için sokakta yatıyor.
- Senin için hiç de iyi konuşmadı.

- Eğer cümlede için sözcüğünün yerine amacıyla sözcüğünü getirebiliyorsanız cümleye amaç anlamı katmıştır, getiremiyorsanız cümleye neden anlamı katmıştır.
- İçin cümlede her zaman edattır.

gibi

- Gözetimle cümleye benzetme anlamı katar.
- Karşılaştırma anlamı da katabilir.
- Senin gibi çalışkan olmadım.

Cümleye karşılaştırma anlamı katar.

Kadar Doğru Karşı Edat

Not: Doğru ve karşı sözcüğü edat dışında sıfat ya da isim anlamında da kullanılabilir.

- Doğru söz ne hacet.
- Doğruyu yanlısı senden öğrendim.
- Karşı takım perçekten çok iyi.
- Karıya, deniz olmayan tarafa, gitmek istiyorum.
- Sana karşı duypularım var.
- Sana doğru peliyor.

@sumdaııys

- En sık kullanılan diğer edatlar ;

Üzere, başka, rağmen, mi, -den bu yana

BAĞLAÇLAR

- Her zaman bağlaç olanlar ;

Sanki
Oysaki
mademki
Belki
Halbuki
Çünkü
Eğerki
İlâki

Bağlaç

Ki De
ve veya
Ya da Çünkü
Fakat

Yalnız, ancak → Cümlede sadece anlamı geliyorsa edattır. Cümlede ama, fakat anlamı geliyorsa bağlaçtır.
İle → Yerine ve gelebiliyorsa bağlaçtır. yerine ve gelemiyorsa edattır.

NOT: İkileme bağlaçları (hem hem, ne ne, ister ister)

ÖSYM SORDU

- Sokapın karanlık yüzüyle karşılaştı (edat)
- Aker o kızla çıkabilir, onu yalnız Önay ikna edebilir (edat)
- Aker o kızla çıkabilir yalnız sipara içmeyecek.

ÖSYM 2021 msü sınavında 'Ay ile Dünya' olarak sorup 'ile'yi bağlaç olarak kabul etti ve kuralı peşerlerdir.

KURAL - I

İkileme bağlacının bulunduğu cümlelerin yüklemi asla olumsuz olamaz. Olumlu olmak zorundadır olmazsa yüklem yanlışlıpından kaynaklanan anlatım bozukluğu olur.

KURAL - 2

İkileme bağlacının olduğu cümleler bîgimce olumlu anlamca olumsuzdur. Yani ikileme bağlacı cümleye olumsuzluk anlamı katar. (Ne ... ne bağlacı için peşertidir.)

Ne param ne pulum ~~yo~~
var

MEB Güncellemesi

1. Ait sözcüğü edattır.
 - İlgi lendiren anlamı katar.
 - Kendime ait bir şey sormaya peimistim.
2. Diye sözcüğü edattır.
 - Adında veya diyerek anlamı katar.
 - İki yıldır İbrahim diye biri peimedi.
 - Güneş yakmasın diye onun puzel basını...
3. Dair sözcüğü edattır.
 - Üstüne anlamı katar. @sumdariys
 - Yarına kadar suçu olmadığını İspahar bende suçum olmadığna dair İspat yaparım.
4. Ki ayrı yazıldığında artık edat olabiliriyor.
 - Şüphes, pekİstirme, yakınma, kınama anlamları katar.
 - Ben onu aramadım mı ki?
 - Böylede olmaz ki?
 - Susmadan duramaz ki?

@sundarlys

Kısayol: cümlelerin en sonunda yer alarak edat oluyor.

- En pahalı elbise — Türü nedir? → üstünlük zarfı
- Fazla kalıyor — Türü nedir? → miktar zarfı
- Böyle bir insan — Türü nedir? → böyle / işaret
sıfatı bir / belirtiş
sıfat
- İse şart anlarını katmadığında türü nedir? → bağlaç
- Yeşilimsi kızak — Ne sıfatıdır? → yeşilimsi
kūqūlme - nitelene sıfatı

FİİL , FİİLİMSİ , EK FİİL • FİİLDE ÇATI

EYLEMLER (FİİLLER)

Son yıllarda direkt soru olarak karşımıza çıkmasa da mutlaka seçeneklerde yer almaktadır.

Anlamlarına Göre Filler

1. Durum Filleri; Bir insanın 24 saatlik zaman dilimi içerisinde içinde bulunduğu hal ve durumlarıdır.

- Oturmak
- Uyumak
- Asık olmak

2. İş (Kilis) Filleri; İnsanların günlük hayatlarında yaptıkları uğraşlardır.

- İzlemek
- Yazdı
- Sevmek
- Öpmek

NOT { 'Onu' pelebiliyorsa → iş (kili) fiili } Eylemden önce onu sözcüğünü
'Onu' pelemiyorsa → durum fiili } getirerek rahatlıkla yapabiliriz.

3. Oluş Filleri; İnsan etkisi olmayan doğanın etkisiyle olan fiillerdir.

- Gıgeğin sararması
- Yağmurun yağması

İş (Kilis) fiilleri çatısına göre peçisli olur. Durum fiilleri çatısına göre peçisiz olur. Anlam derse iş, durum; çatı derse peçisli, peçisiz olduğuna bakılmalıdır.

KİP Kayması (anlam / zaman kayması)

Yüklemde bulunan eylemdeki zaman ekiyle cümlede kastedilen zamanın birbirini tutmaması anlam kaymasıdır.

- Önay esinden izin alabilirse maca geliyor → şimdiki zaman
gelecek zaman yüklem (gelecek) olmalıdır.

NOT

@sumdailey

Kip Kayması anlam bozukluğu değildir.

- Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkıyor. → şimdiki zaman
geçmiş zaman çıkması olmalıdır
- Mehmet 1453'te İstanbul'a girdi. → geçmiş zaman
geçmiş zaman girmesi olmalıdır
- Ama sen İstanbul'a girdiğini pömedin baskasından duydum.
• di'li geçmiş zaman değil, miş'li geçmiş zaman kullanmalıdır.

Birleşik Zamanlı Eylem (Birleşik Çekim Eylem)

- gidiyor } Eğer bir eylemde bir tane zaman eki varsa o
şimdiki zaman eylem basit zaman eylemdir.
- gidiyormuş } Eğer eylemde birden fazla zaman eki varsa birleşik çekimlidir.
ş.z g.z Birleşik zaman denir.

1. Rivayet Birleşik Zaman (-miş , -miş)

--- Bakacakmış (Birleşik Çekim eylem)

Gelecek zamanın rivayeti

2. Hikâyede Birlesik Zaman (-dı, -tı)

---- Bakıyordu (Birlesik zamanlı)

Şimdiki zamanın hikâyesi

✱ Bir eylemde üç tane zaman eki varsa

buna 'Katmerli Birlesik Zaman' denir.

'alacaktı'
 1 2 3

3. Şartlı Birlesik Zaman (-se, -sa)

--- Bakarsa (Birlesik zamanlı)

Geniş zamanın şartı

• Bakıyorsa → şimdiki zamanın şartı

• Bakardı → geniş zamanın hikâyesi

• Bakıyormuş → şimdiki zamanın rivayeti

EK EYLEM

-idi

-imış

-ise

-dır

1. Basit zamanlı eyleme peşer ek birlesik zamanlı eylem yapar.

- gidiyordu (Birlesik zamanlı yapt.)

Eğer sen birlesik zamanlı eylemi bulduysan ek eylemi de bulmuş oluyorsun.

- bakacaktıs } Birlesik zamanlı eylem
- bakıyordu } Aynı zamanda ek eylem vardır.
- bakarsa

2. İsm eylemek ismi yüklem yapar.

- Aker bupün Gök sessizdi.
isim -di ek eylem
yüklem

3. Bildirme eki (-dır / -tır)

- Gündür onu aramıyorum.
zaman bildirir
- Haftalar onu pörmüyorum.
zaman bildirir.

"-dır, -dir" ek eylemi birlesik zamanlı yapmaz.

Birlesik zamanlı eylem yapma özelliği idi, imış, ise ek eylemlere aittir.

- Bu işi o yapmamıştır. Cümle sonuna olasılık, kesinlik katar.

Bildirme eki

@ sumdaşlıys

Etkinlik

♥ EK fiiller farklı türleri yüklem yapabilir.

- Benim sadık yarım kara topraktır.
 sıfat tam. bildirme eki
- Toprak eğer uşruna ölen varsa varandır.
 isim isim
- Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır.
 sıfat tam. bildirme eki
- Bendim ey sevgili sana şiirler yazan.
 (zamir) ey eklem
- Bence şimdi sen de herkes pırbıydin.
 edat ek eylem
- Onda bu huylar hep vardı.
 isim ek eylem

EYLEMSİLER

İsim Fiil

-ma

-iş

-mak

Bütün ders anlatışını, güçlendirimi ve kıtap okumasını hiç bepenmedim.

yüklem

1. Yüklemi bul ve kapat.
2. Cümlemin perî katanında eylem kökenli sözcükler varsa onları bul.
3. Sonra onların köklerini kapat.
4. Kökten sonra pelen ek sana fiilimsinin türünü verecektir.

not: İsim fiil cümle sonunda da bulunabilir.

Tek derdi okumaktır.
kök (fiilimsi)

- Olumsuz veya zaman eki değilse fiilimsidir.

not: "Bu adamı dinleme." cümlesinde olduğu gibi

olumsuzluk anlamı varsa o ek olumsuzdur onun dışında her zaman fiilimsi ektir.

"yazmama" bir kelîmede iki tane -me, -ma

varsa hem olumsuzluk hem de isim fiil ektir.

Sıfat Fiil (ortak)

- an Sıfat fiil cümlede sıfat pörevindedir.
- asıl utanmaz insanlar sokak ortasında hayvanları dövüyor. yüklem
- mez Nasıl insanlar? utanmaz. Sıfat pörevinde
- ar Kôr olası çöpaüler atkımı
- dik süpürmüşler. yüklem
- ecek Nasıl çöpaüler? Kôr olası sıfat yap
- mîş **not:** Sıfat fiiller cümlede sıfat olacağı gibi adlarını sıfat da olabilir.

- utanmaz insanlar sıfat
- utanmazlar adlanmış sıfat
- kôr olası çöpaüler sıfat
- kôr olansılar adlanmış sıfat

@sumdaliq

Sıfat yapıyor sıfat fiil ektir. Yapmıyor zaman ektir.

Geçmiş yıllar Buradan o geçmiş (zaman)
(sıfat fiil) ektir

Zarf Fiil (uzaq / bağ fiil)

- Furkan saçlarını tarayıp pömpeğini piyerecek çalışmaya peldi. zarf fiil isim fiil yüklem
- Zarf fiil cümlede ya durum ya da zaman anlamı katar.
- Afladıkça bozkırlar yeserecek. durum
- Sen pönce püller acı pülpembe. zaman
- Ölünce seversem seni. zaman

not

1. Fiilimsiler türemiş kelîmedir.
2. Fiilimsi ekleri yapım ektir.
3. Fiilimsiler yan cümledir.
4. Fiilimsi yüklemde ise cümle isim cümlesidir.
5. Fiilimsi varsa cümle birleşik yapıdır.

FİİLE ÇATI

Özne-yüklem ilişkisine göre

1. Etken Çatılı Eylem;

Aker Alex'i çok seviyor.

Gelecek özne yüklem

(o) Fenerbahçe'yi çok seviyor.

Öznel özne etken çatılı eylem

Not: Etken eylemde -(ve -n takısı olmaz.

2. Edilipen Çatılı Eylem;

Gay demlendi.

Sözde özne

Sorular gözülü.

soruyu çözen belirmi? Değil

Not: Edilipen eylemde -(ve -n takısı olur.

Hızlılar yakalandı → Edilipen

Yanpın söndürüldü. → Edilipen

Yanpını söndürdü. → Etken

3. Dönüşlü Çatılı Eylem;

(-i veya -n takısı vardır.

Dönüşlü eylemde işi benim yapıp yine benim etkilenmemdir.

Aker hazırlandı.

Özne

Dışarı çıkmak için süslendi.

Dönüşlü eylemde percek

ya da pizli özne bulunur.

Edilipende sözde özne

Furkan yılandı.

Özne

bulunur.

neine-yüklem ilişkisine göre

1. Geçişli Çatılı Eylem

Eyleme "onu" getirip getirmediğinize bakınız. Eylem neine almışsa ya da neine alabilmek durumunda ya geçişli çatılı eylemdir.

Aker saadence evi temizledi. (Geçişli)

2. Geçişsiz Çatılı Eylem

Eylem neine almamış veya neine alamayacak durumda ya geçişsiz çatılı eylemdir.

Aker kızıyla parkta saadence yürüdü.

Not: Neineyi bulmak için yüklem kime veya neyi soruyu sorulur.

Cümleler neinesine göre hangi çatı özellikindedir? (Örnek sorulur)

----- kostu. (Geçişsiz)

----- süpürdü. (Geçişli)

----- uyudu. (Geçişsiz)

----- yazdı. (Geçişli)

----- okuyor. (Geçişli)

yüklem 'onu' sözcüğü

getirmediğiniz çatılı bakımından

geçişli getirmediğiniz geçişsizdir.

FİİLDE ÇATI

özne - yüklem ilişkisine göre

4. İsteş Çatılı Eylem

-ş takısı vardır.

• Karşılıklı yapılan eylemler

tanısmak Keşismek
tartışmak bakışmak

• Birlikte yapılan eylemler

uçusmak pütüsmek
kaşismak

Not: Savaş, barış ya da püres ortak köktür. İsteş çatılı eylemdir.

Ama cümlede isteş de olabilir, isim de olabilir.

- Yazar Doğu püresin babasıdır.
İsim
- Yazar Doğu püresirken salonu inlettigoru.
İsteş çatılı eylem

ne-ne - yüklem ilişkisine göre

not: (i) ----- süsledi

Anlamına göre;
iş (kılı) eylem
Çatılına göre;
Geçişli eylem

3. Ettirgen Çatılı Eylem (anadan döme)

Geçişli eylem -r, -t, -dır eklelerinden birini alarak geçişlilik derecesinin arttırılır.

4. Oldurpan Çatılı Eylem (sonradan olma)

Eylem geçişsiz iken -r, -t, -dır eklelerinden birini alıp geçişli eylem olur.

Köküne bak. Fırl
kökünü almasıdır.

----- temizletti. → Onu temizle ✓ geçişli
Ettirgen çatılı

----- süsletti. → onu süsle ✓ geçişli
Ettirgen çatılı

----- yürüttü. → onu yürüt ✗ geçişsiz
Oldurpan çatılı

----- koşturdu. → onu koş ✗ geçişsiz
Oldurpan çatılı

not: Eylemin önce köküne onu sözcüğü petirebiliyor mu diye bakılır sonra da tamamına bakılır. Kökünü tamamına gelebiliyorsa ettirgen, köke gelemiyor tamamına gelebiliyorsa oldurpan çatılı eylemdir.

not: Eger soruda işi başkasına yaptırmaya diye sorarsa ettirgeni soruyordur.

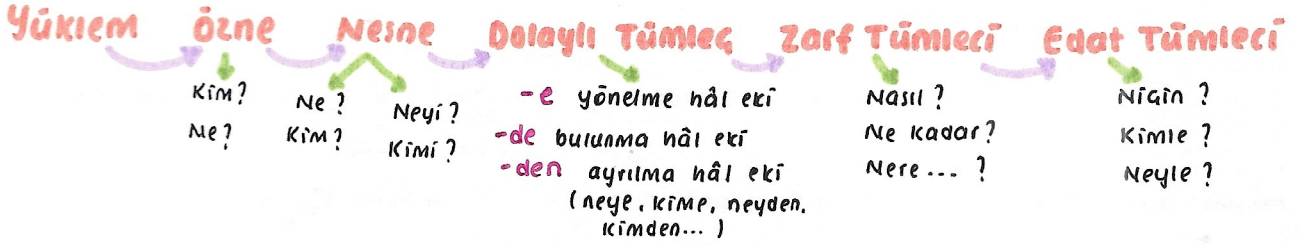
@sumdarys

CÜMLENİN ÖGELERİ

1. Ögeler sırasıyla bulunur.

- Eğer nesne ünlü ile bitiyorsa belirtli nesne (neyi ve kimi sorularına cevap verir.) ünsüz ile bitiyorsa belirtisiz nesnedir (ne, kim sorularına cevap verir.) Olaylı tümlece sonu -e, -de ve -den ile biten bütün soruları sorabilirsiniz.

@sumdaşly

2. Yüklemi bulurken dikkat et.

- Aker'i pörünce raim cız etti.
yüklem (deyim)
- O bunların hepsini hak etti.
yardımcı eylem → yüklem
olusan birleşik eylem
- Yaptığın tüm işler artık beni etkilemiyor.
yüklem

Yüklemde et, ol, kıl, eyle pörünçörsanız yardımcı eylemle oluşan birleşik eylemdir ya da anlamca kaynasmış fiildir. Yüklemi bulurken kelîmeden bir önceki sözcüpede bakılır. Eğer anlam bağı varsa bir önceki kelîmeye bakıp yüklem öyle bulunur.

Ben (Gizli özne) Kim?

3. Furkan'ın kız kardeşini sinemaya pötüreceğini öğrendim.
Belirtli Nesne (ünlü ile bitiyor.) 1. yüklem

iki öpeden oluşmaktadır.

- Eğer bir cümlede fiilimsi varsa fiilimsiye kadar olan yer bölünmez, komple bir öpe olarak kabul ediliyor. ÖSYM pizli örneyi seçeneklerde vermez, kabul etmez.

4. Gamasırları yıkandı. → Eğer cümlede işi yapan kişi yoksa veya işi yapan belli değilse isten sözde özne (o) etkilenen varlık özne konumuna gelir. Buna sözde özne denir.

Gamasırları yıkandı.

Gizli özne

- Farklı türde özne bulunur diye sorar.

- Aker gamasırları yıkadı.
gerçek özne yüklem
- Okullar Vali tarafından tatil edildi.
örtülü özne yüklem

- Arabeks müziği sevmiyorum / çünkü arabeks müzik bizim psikolojimizi olumsuz etkiliyor.
Belirtli nesne yüklem öpe dışı unsur (bağlaçlar) özne Belirtli nesne zarf tümleci yüklem

- Babam: "Sait Faik okumalısınız" dedi.
Gerçek özne Belirtli nesne (anlatı söz) yüklem

- Kardeş, sizden iyi olmasın, çok iyi bir insandır.
Gerçek özne öpe dışı unsur (ara cümle) yüklem (sıfat tam.)

- Ezdi, üstünü gişnedi.
yüklem nesne yüklem
(o) Gerçek özne

iki öpelî cümledir.

► Sıfat tamlaması veya isim tamlaması bölünmez. Komple bir öpüdür.

► Ara söz ve ara cümle öpe dışı unsurdur.

not: Özne ve yüklem temel öpe diğerleri yardımcı öpüdür.

- Öğrencilerine ısıt tutan bir fenerin.

nasil fenerin?

(belgizir sıfat)

Sıfat fiil eklerine dikkat edilmeli.

Eğer sıfat fiil eki pörürsen oraya

kadar dan yer komple bölünmez

öpüdür.

Cümlenin sonunda isim varsa yükleme o sözcük demeden

önce solunda sıfatı var mı, diye bak, çünkü sıfat olan

yerde sıfat tamlaması olacağını biliyoruz. Bu yüzden de

tamlamalar komple bölünmez öpe alınır. Bunu aklından

çıkarma.

Yani bu cümlenin yüklemi 'Nasil fenerin' öğrencilerine ısıt tutan bir fenerin olacak. Unutma isim varsa sıfatı var mı diye mutlaka bakmalısın.

- Seni pörmek için aylar önce yollara düştü.

fiil

Yollara düşmek, deyimdir ve yüklem bu

yüzden iki kelimedir. Bu iki kuralı yüklemi

bulurken unutma. Yüklem yanlış olursa

hepsi yanlış çıkar.

Eğer cümlenin sonunda fiil varsa fiilin yapısına bakılır.

Yapıca birleşik mi diye. Ona pöre yüklem 1 veya

daha fazla kelimeden oluşur.

@sumdaşlıy

CÜMLE TÜRLERİ

1. Anlamlarına Göre

a) Olumlu Cümle: (-me, -ma, yok, değil)

-me, -ma, yok, değil kelimeleri cümlede yok ise bîgimce olumludur.

- Aker öldü.

anlamca,
bîgimce
olumlu

- Furkan inşaata pötürüldü.

anlamca, bîgimce olumlu

Bir cümlenin olumlu olup olmadığına ve anlamına bakarken eylem en kötü olay bile olsa gerçekleştiyse anlamca olumludur.

b) Olumsuz Cümle (-me, -mez, yok, değil)

-me, -mez, yok, değil kelimelerinden biri var ise bîgimce olumsuzdur.

- Seni sevmiyor değilim.

Bîgimce olumsuz, anlamca olumlu

c) Soru Cümlesi

- Siz hiç yalnız kaldınız mı?

d) Ünlem Cümlesi

- Ördüler ! ilk hedefiniz Akdenizdir, ileri.

2. Yüklemin Yerine Göre

a) Kurallı Cümle

Cümlenin yüklemi sonda ise kurallı cümledir.

- Asık ruhun pülüsüdür.

yüklem

► Sıfat tamlaması veya isim tamlaması bölünmez. Komple bir öpüdür.

► Ara söz ve ara cümle öpe dışı unsurdur.

not: Özne ve yükleme temel öpe diğerleri yardımcı öpüdür.

- Öğrencilerine ısıt tutan bir fenerisin.

nasil fenerinin?

(belirsiz sıfat)

Sıfat fiil eklerine dikkat edilmeli.

Eğer sıfat fiil eki pörürsen oraya kadar olan yer komple bölünmez öpüdür.

Cümlelerin sonunda isim varsa yükleme o sözcük demeden önce sonunda sıfat var mı, diye bak, çünkü sıfat olan yerde sıfat tamlaması olacağını biliyoruz. Bu yüzden de tamlamalar komple bölünmez öpe alınır. Bunu aklından çıkarma.

Yani bu cümlelerin yüklemi 'Nasil fenerisin' öğrencilerine ısıt tutan bir fenerisin olacak. Unutma isim varsa sıfatı var mı diye mutlaka bakmalısın.

- Seni pörmek için aylar önce yollara düştü.

fiil

Yollara düştürmek, deyimdir ve yükleme bu yüzden iki kelimedir. Bu iki kuralı yüklemi bulurken unutma. Yükleme yanlış olursa hepsi yanlış çıkar.

Eğer cümlelerin sonunda fiil varsa fiilin yapısına bakılır. Yapıca birleşik mi diye. Ona pöre yükleme 1 veya daha fazla kelimeden oluşur.

@sumdaııys

1. Anlamlarına Göre

a) Olumlu Cümle: (-me, -ma, yok, değil)

-me, -ma, yok, değil kelimeleri cümlede yok ise biçimce olumludur.

- Aker öldü.

anlamca,
biçimce
olumlu

- Furkan inşaata pötürüldü.

Bir cümlelerin olumlu olup olmadığına ve anlamına bakarken eylem en kötü olay bile olsa gerçekleştiyse anlamca olumludur.

b) Olumsuz Cümle (-me, -mez, yok, değil)

-me, -mez, yok, değil kelimelerinden biri var ise biçimce olumsuzdur.

- Seni sevmiyor değilim.

Biçimce olumsuz, anlamca olumlu

c) Soru Cümlesi

- Siz hiç yalnız kaldınız mı?

d) Ünlem Cümlesi

- Ordular ! ilk hedefiniz Akdenizdir, ileri.

2. Yüklemin Yerine Göre

a) Kurallı Cümle

Cümlelerin yüklemi sonda ise kurallı cümledir.

- Asık ruhun pölürüdür.
yükleme

b) Devrik Cümle

- Cümlelerin yüklemi sonda değildir. Kaçıyorum bugün senden pizlice.
yüklem

3. Yüklem Türüne Göre

a) İsim Cümleleri

- Aker yalnız bir adamdır.
İsim y.

b) Fiil Cümleleri

- Aker sessizce yolda yürüyor.
Fiil y.

4. Yapılara Göre

a. Basit Cümle

- Tek yapılı cümledir.
- Burada çalıştım.

b. Girisik Birleşik Cümle

- Eğer cümlede fiilimsi varsa cümle girişik birleşik cümledir.
- Söz söyleyen çok olur zordayken.
- ! Sadece fiilimsi olup olmadığına bakman yeterlidir.

c. İki İçe Girisik Birleşik Cümle

- Cümlede alıntı söz olmalı.
- Ne püzel söylemiş Talha: "Dostuna aramızda kalırsın diyorsan aramızda dostluk kalmamıştır." sözünü beni etkiledi.

d. Sıralı Birleşik Cümle

- Aker sınıfa girdi, derse başladı.

f. Ki'li Birleşik Cümle

- Başla olan -ki varsa ki'li birleşik cümledir.

- Duydum ki unutmuşsun...
- Bilsen ki bir daha hiç dönmeyecek.

e. Bağlı Birleşik Cümle

- Aker sınıfa girdi ve derse başladı.

g. Şarklı Birleşik Cümle "-se, -sa"

- Akşam erken pelerisen dışarı çıkarız.
@sumdaily

- Horoz ölür, pözü göplükte kalır.
yüklem yüklem

Bağımsız sıralı cümle
öpe ortak değil

- Kara tren geçer, bir daha hiç pelmez.
yüklem yüklem

Bağımlı sıralı cümle
öpe ortaktır.

ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı (Duruluk ilkesine aykırı sözcük kullanımı)

- Sanki bize bakıyor gibiydi.
- Mustafa Kemal hürriyet ve özgürlüğe önem verirdi.
- Aynı anlama gelen iki sözcük varsa anlatım bozukluğudur.
- Gizli sırlarımı asikar etme derki sazım.
- Geçmişteki anılar yüreğimi sızlatıyor.
- Atlı süvariler sayar meydanında kosturuyordu. (Gıkımsı KPSS sorusu)

2. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

- Kullanılan sözcüğün cümleye uygun olmaması sözcüğün yanlış anlamda kullanılmasından dolayıdır.
- Aker Bey esini bize tanıttı.
tanıştırmak
- Onun çekimser tavırları dikkatimi çekti.
çekipen

3. Sözcüğün yanlış yerde kullanılması

- Bupün çok basım açıyor. • Geç yurda pittiği için aksam yemeyine yetirmedi.
- Bupün basım çok açıyor. • Yurda peş pittiği için aksam yemeyine yetirmedi.

4. Mantık sıralama yanlışlığı

- Kullanılan sözcük kronolojik sıralamaya uygun değilse mantık hatasından dolayı anlam bozukluğudur.

- Aksam öldü ve kalp krizi geçirdi.

ÖSYM İÇERİ?

- Hastanın kulak zarı iltihapları ölüme hatta sonra nöbetlerine neden olabilir.

5. Birbiri ile çelişen sözcüklerin birlikte kullanılması

- Anlamsal olarak kesinlik ve olasılık bildiren sözcüklerin birlikte kullanılması anlam bozukluğudur.

- Kesin bu işi o yapmış olabilir. • Mutlaka bu sözleri o söylemiş olabilir.

- Kesinlik bildiren kelimeler ve olasılık bildiren kelimeler anlamca birbirleriyle geliştirdiği için bu anlam bozukluğudur.

6. Deyim yanlışlığı

- Kullanılan deyimler cümleye uygun olmalı. Yoksa bu da anlam bozukluğu olur.

- Kadına yardım et elinden peleni ardına koyma. • Çok heyecanlıydı ve etkileri zil çalıyordu.

7. Sözcüklerin yanlış yapılandırılması

- Benî pörmemezlikten peldi pörmelizikten ✓

@sumdaily3

Ölül Bilgisi ile İlgili Anlatım Bozuklukları

1. Tamlama Yanlışlıkları

Samsun'un

- Samsun'u seviyorum ancak sıcağına alımsız değilim. • Atatürk hepimizin öğretmen i ve üstadıdır.

Tamlayan eksikliği var

Tamlanan eki eksikliği

2. Öpe Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Yüklem, özne, dolaylı, tümleş, nesne gibi herhangi bir öpenin eksik olması anlatım bozukluğudur.

- Onu çok sevmişim fakat benî sevmeydi.

(o) özne eksikliği

- Annesine sarıldı ve saaherce öptü.

(onu) nesne eksikliği

- Samsun'da büyümüş ve vızpeçememisti.

Samsun'dan dolaylı tümleş eksikliği

İpucu : Eger bir cümlede bağlaç veya virgül varsa bağlaçtan veya virgülden hemen sonra öpe eksikliği vardır.

3. Eylemsi ve Ek Eylem Eksikliği

- Saatini ve pantolonunu piyeterak çıkı. tatarak → fiilimsi eksikliği yüklem

- Ses i iyi, pörüntüsü hoş değildir. iyiydi ek eylem

Virgülden önceki cümlede ek eylem olmak zorundadır.

İşçiler çalışıyor. ✓
Y (tekil)

İşçiler çalışıyorlar. ✓
Y (çoğul)

Yüklem eksikliği veya yüklem yanlışlığından dolayı anlatım bozukluğu olabilir. Yüklem çoğul ise yani birden fazla ifade ediyor ise anlatım bozukluğu olabilir.

Yüklem çoğul olabilmesi için öznenin insan olması gerekir. Yüklem tekilse anlatım bozukluğu yoktur.

Aşağıdakilerden hangisinde iyelik ekinin sözcükten çıkması anlatım bozukluğuna neden olmaz?

- Kendisinden • Birisi
- Kendinden • Kimisi

-si iyelik ekinin bu sözcüklerden çıkarılması anlatım bozukluğu yapmaz.

Bu Soru Kalıplarını Bilelim

- 1 ---- altı gizili sözcüklerin hangisi kök türü bakımından farklıdır?
isim kökü fiil kökü
- 2 ---- altı gizili sözcüklerin hangisi yapı bakımından farklıdır?
basit türemiş birleşik
- 3 ----- altı gizili sözcüklerde bulunan eklerden hangisi işlev bakımından farklıdır?
yapım eki çekim eki
- 4 ----- altı gizili sözcüklerin hangisinde sözcüğün türünü değiştiren bir ek kullanılmıştır?
isimden fiil y.e. fiilden isim yapım eki
- 5 ----- altı gizili sözcüklerin sırasıyla türü hangi seçeneklerde doğru verilmiştir?
isim fiil sıfat edat zamir bağlaç zarf
- 6 ----- altı gizili sözcük bir ismin yerini tutma göreviyle kullanılmıştır?
(zamir)
- 7 ----- altı gizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?
(eylem kökenli sözcük)
- 8 ----- aşağıdaki cümlelerin hangisinde bildirme eki vardır?
(-dır, -dir)
- 9 ---- "s" eki alarak birliktelik anlamı barındıran eylem bulunmaktadır?
(-uşmak, -kasmak) (istes)
- 10 ---- numaralandırılmış cümlelerinden hangisinin öznesi sıfat tamlamasından oluşmaktadır?
(özellikle öznesinde sıfat fiil olana dikkat edilmelidir.)
- 11 ---- aşağıdaki cümlelerin hangisinde çatı özelliği yoktur?
(isim cümlesi) @sumdatiys

SÖZCÜKTE ANLAM

1. **Gerçek (temel) Anlam;** Sözcüğün aklımıza gelen ilk anlamıdır.
2. **Yan Anlam;** Sözcüğün cümle içerisinde gerçek anlamından kopmadan kazandığı yeni anlamıdır.
3. **Mecaz Anlam;** Sözcüğün cümle içerisinde gerçekteki anlamından tamamen uzaklaşılarak kazandığı yeni anlamıdır.
- Dürşepimi masaya çarptım. (Gerçek A.) • Sobanın dürşepini yerine tak. (Yan anlam)
- Eper ki cümlede geçen altı gizili sözcük gerçekteki anlamıyla şekil veya görev yönüyle beneliyorsa yan anlamdır.
- Ayağım açıyor. (Gerçek anlam) • Masanın ayağı (Yan anlam)

ÖSYM SORDU?

- (I) Nevruz ateşi yakıldı. (Gerçek A.) • Ellerimi ısıtıyorum. (Gerçek Anlam)
- (II) Çocuğun ateşi bir türlü dinmek bilmiyordu. (Yan A.) • Sana içim ısındı. (Mecaz Anlam)
- (III) Öfkeli kalabalığın ateşi dinmek bilmiyordu. (Mecaz A.) • Gerçek anlamı dışında kullanılmıştır

Numaralandırılmış cümlelerde verilen altı gizili kelimelerin

anamları aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

✓) Gerçek Anlam, Yan Anlam, Mecaz Anlam

Bu Soru Kalıplarını Bilelim

- 1 ---- altı çizili sözcüklerin hangisi kök türü bakımından farklıdır?
isim kökü fiil kökü
- 2 ---- altı çizili sözcüklerin hangisi yapı bakımından farklıdır?
basit türemiş birleşik
- 3 ---- altı çizili sözcüklerde bulunan eklerden hangisi işlev bakımından farklıdır?
yapım eki çekim eki
- 4 ---- altı çizili sözcüklerin hangisinde sözcüğün türünü değiştiren bir ek kullanılmıştır?
isimden fiil y.e. fiilden isim yapım eki
- 5 ---- altı çizili sözcüklerin sırasıyla türü hangi seçeneklerde doğru verilmiştir?
isim fiil sıfat edat zamir bağlac zarf
- 6 ---- altı çizili sözcük bir ismin yerini tutma göreviyle kullanılmıştır?
(zamir)
- 7 ---- altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?
(eylem kökenli sözcük)
- 8 ---- aşağıdaki cümlelerin hangisinde bildirme eki vardır?
(-dır, -dir)
- 9 ---- "-s" eki alarak birliktelik anlamı barındıran eylem bulunmaktadır?
(-uğusmak, -kacısmak) (istes)
- 10 ---- numaralandırılmış cümlelerinden hangisinin öznesi sıfat tamlamasından oluşmaktadır?
(özellikle örneğinde sıfat fiil olana dikkat edilmelidir.)
- 11 ---- aşağıdaki cümlelerin hangisinde çatı özelliği yoktur?
(isim cümlesi)

@sumdatiys

SÖZCÜKTE ANLAM

1. **Gerçek (temel) Anlam;** Sözcüğün aklımıza gelen ilk anlamıdır.
2. **Yan Anlam;** Sözcüğün cümle içerisinde gerçek anlamından kopmadan kazandığı yeni anlamıdır.
3. **Mecaz Anlam;** Sözcüğün cümle içerisinde gerçekteki anlamından tamamen uzaklaşılarak kazandığı yeni anlamıdır.
- Dürsepin masaya çarptım. (Gerçek A.) • Sobanın dürsepin yerine tak. (Yan anlam)
- Efer ki cümlede geçen altı çizili sözcük gerçekteki anlamıyla şekil veya görev yönüyle beneyorsa yan anlamıdır.
- Ayağım açıyor. (Gerçek anlam) • Masanın ayağı (Yan anlam)

ÖSYM SORDU?

- (I) Nevruz ateşi yakıldı. (Gerçek A.) • Ellerimi ısıtıyorum. (Gerçek Anlam)
- (II) Gocunun ateşi bir türlü dinmek bilmiyordu. (Yan A.) • Sana içim ısındı. (Mecaz Anlam)
- (III) Öfkeli kalabalığın ateşi dinmek bilmiyordu. (Mecaz A.) • Gerçek anlamı dışında kullanılmıştır

Numaralandırılmış cümlelerde verilen altı çizili kelimelerin

anlamları aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

✓) Gerçek Anlam, Yan Anlam, Mecaz Anlam

4. Terim Anlamı; Akar penaltıyı dışarı attı.

Cümlede geçen herhangi bir kelime sana bilim, sanat, spor dalını hatırlıyorsa terim anlamıdır.

- Optik dalgalı → Fizik
- Analiz, cebir → Matematik
- Sol anahtarı → müzik

- Cümlelerin sonuna soru işareti koymadı. (terim anlam)
- Kafasındaki soru işareti yanıt arıyor. (düşünce, fikir) → mecaz anlam

Yukarıdaki cümlelerin herhangi birinde terim anlamı sözcük kullanılmamıştır?

Sadece altı çizili sözcüğü değil, cümlelerin tamamını okumalıyız.

Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler;

Yazılışları farklı, anlamları aynı sözcüklerdir.

öğrenci → talebe	ak → beyaz	özgün → orijinal	sıfat → ön ad	edat → ilpeğ
mektep → okul	al → kırmızı	biçim → üslup	zamir → adıl	
siyah → kara	hürriyet-özgürlük	içerik → konu	zarf → belirteç	

Sesteş Sözcükler;

Yazılışları aynı, anlamları farklı sözcüklerdir.

- Kız
- Dal
- Bin
- Yüz
- Yaş
- Al
- Gül

Zıt Anımlı Sözcükler;

- Siyah - beyaz
- Asağı - yukarı
- İleri - geri

Gelmek - gelmemek ✗ olumsuzdur.

Gelmek gitmek ✓ zıttır.

Ak akçe kara pın ıgındır.

eş anlamlı
siyah

zıt anlamlı
beyaz

Altı çizili sözcüğe değil, cümlelerin tamamına bak!
(kötü v) olacak (iyi v) olmalıdır.

@sumdaşlyş

Nitel ve Nicel Anlam (nitel: ölçülemeyen, nicel: ölçülebilen)

Uzun bir yoldan geldik. (Nicel Anlam)

Çocuk büyük bir mücadele verdi. (Nitel Anlam)

- Sadece altı çizili kelimeye değil cümledeki anlamına bakmalısın.

Genel ve Özel Anımlı Sözcükler

Genel Anlam; Her şeyi kapsar. **Özel Anlam;** Her şeyi değil sadece oradaki varlığı kapsar.

Su hayattır. (Genel A.)

Gazete pünümüzde okunmuyor. (Genel A.)

Bana su verir misin? (Özel A.)

Malanın üzerindeki gazeteyi az önce okumustur. (Özel A.)

Somut ve Soyut Anımlı Sözcükler

Somut: her duyu organıyla hissedilen **Soyut:** her duyu organıyla hissedilemeyen

Somutlaştırma; Soyut bir kelimenin cümle içerisinde somut hale gelmesidir.

- Giderken hasretini de koydum heybeme.
somutlaştırma

- Ark birine verilen en püzel hediyedir.
somutlaştırma

Soyutlaştırma; Somut bir sözcüğünün cümle içinde soyuta çevrilmesidir.

- Erkeğin kalbine piden yol midesinden geçer.
soyutlaştırma

- Gönül penceresinde anıların bakıp geçtin.
soyutlaştırma

ANLAM OLAYLARI (4-5 soru)

AD AKTARMA (mecazimürsel)

Benzetme amacı püdümeden bir sözcüğün yerine başka bir sözcük kullanılmasıdır.

- Ben bu aralar Nazım Hikmet okuyorum. (siirini)
- Serpiyi pezerken iki üç tane Picasso'ya rastladım. (resim, tablo)
- Ünlü rakeher... (tenisçiler) (aynı alanla kelimelerdir.)

KİNAYE

Bir cümlemin hem perçek hem de mecaz anlamı peldesidir. Türkcede hem perçek hem de mecaz anlamı pelmektedir diye sorulur.

- Diken üstünde oturmak perçek hayatta olabilir mi?
- Damlaya damlaya pöl olur.
- Sütten apzi yanan yopurdu üfleyerek yer.
- Apaç yasken epilir.

TARİZ

İpneleme, epriltileme, dokundurma. Tahı tahı konusup alttan laf pönderme diye bilinir.

- Ahmet o kadar zekisin ki iki yıl sonra bu sınavı kazanabilirsin.
- O kadar zekisin ki sınıfın sonuncusu oldun.

@sumdaily

Güzel bir şey söylüyormuş gibi pörünüp alttan olumsuz laf pöndermedir.

BENZETME İSTİARE

Benzetme bir şeyin başka bir seye benzetilmesidir. İstiare de bir şeyin bir seye benzetilmesidir.

Farkı sudur; Eper cümlede birbirine benzetilen varlıkların ikisi de bulunuyorsa buna benzetme denir. Sadece bir tane bulunuyorsa istiare denir.

- Tas pibi çocuk (benzetme)
- Kim bu cennet vatanın upruna olmaz ki feda (benzetme)
- Taşın (istiare)
- Cennetimin, Melepimin, Bebepimin. (istiare)
- Bir hılal upruna ya rab ne pünesler batıyor.
- Odamin hayaletisin sessizliğine asıpım. (istiare)

MÜBALAĞA (abartma)

- Bir of çeksem karsıki dağlar yıkılır.
- Seni dünyalar kadar çok seviyorum.

GÜZEL ADLANDIRMA

Kötü tüyler ürperten olayların güzel bir şekilde söylenmesidir.

- Cin → üç harfli
- tabut → imamin kağıdı
- baykuş → güzel kuş
- öldü → vefat etti
- kefen → yalcaz pömlük
- kel → tarama özürü

KİŞİLEŞTİRME

İnsandan dopaya aktarma insana ait bir özelliğin dopada bulunan cansız bir varlığa aktarılmasıdır.

- Kalemim ve ben pece boyu akladık.
- Bu saatte bir ben uyanıkım bir de seiseri kaldırımlar.

DOLAYLAMA

- Kıbrıs → yavru vatan
- Kōmür → kara elmas
- İzmir → Epe'nin incisi
- TV → aptal kutusu
- turizm → bacalı sanayi
- Konya → tahıl ambarı

Ad aktarması isimler haris tek kelime ile yapılırken, dolaylama her zaman iki kelime ile yazılır.

- Yılmaz Güney → Gırkın kral (dolaylama)
- Zeki Müren → Sanat Günesi (dolaylama)
- Bir hılal upruna ya Rab! (Bayrak - Ad aktarması)

DEYİM AKTARMALARI

1. İnsandan doğaya aktarma ; (kısileştirme)

- Gıgıklar basını eğdi.

2. Doğadan insana aktarma ; Doğadaki bir varlığın özelliğini insana aktarılmasıdır.

- Piskin hareketleri beni delirtti. • Olgun tavırları beni etkiledi.

3. Doğadan doğaya aktarma ; Doğadaki bir varlığın özelliğini başka bir varlığa aktarılmasıdır.

- Bir aslan miyav dedi minik fare kükredi. • Rüzgar kanat çırpıyordu yeryüzüne.

4. Duyular arası aktarma ; Beş duyumuzdan birinin özelliğinin diğesine aktarılmasıdır.

- Acı bir koku var içeride. (tatma → koku) • Ceskin bir batıs attı bona. (dokunma → görme)

İkilemeler

Kosa kosa (aynı sözcüklerin tekrarı)	Eđri bűđrü (biri anlamlı biri anlamsız)
Ecis bűcűş ... (her ikisi de anlamsız)	Aşafı yukarı (zıt anlamlı sözcükler)
Vah vah (ünlemlerle oluşmuştur)	Boy pos ... (biri anlamlı biri anlamsız)
Es dost ... (es anlamlı sözcüklerle)	Sırlı sırlı (yansıma sözcükler)

- Aşağıdaki ikilemelerden hangisi tek başına cümlede kullanılmaz?

Her ikisinde anlamsız olan ikileme işaretlerdir. • Nır zıvır • Ecis bűcűş

Deyimler

- Deyimler her olaya göre farklılık gösteren sözcük gruplarıdır.

- Aker'in bu halini görünce } iğim cız etti. (üzölme)

eteklerim zil çaldı. (muhtu olma)

Duyulara göre deđisiklik gösterirler
cümle içinde yer alan
bir unsurdur.

Atasözleri

@sumdarıyş

- Geniş zamanlıdır. Cümleye göre değismez. Atasözleri kendisi bir cümledir.

- Ayafını yorpanına göre uzat. (öğüt verir.)

Vecize (özdeyiş)

- Söyleyeni belli olan sözlerdir.

- Zor diğorsun - Zor olacak ki imtihan olsun (meydana) • En değerli şey hayatın içinde ben kalabilmektir. (Akerikartal)

• Soru tipleri •

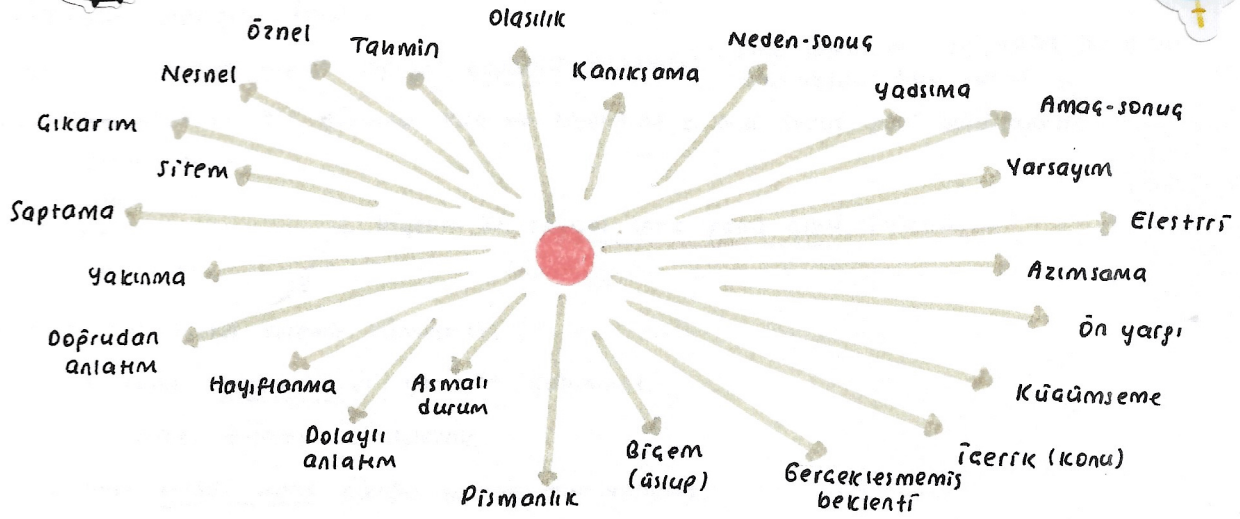
1) Altı çizili bir söz verip parçaya kattığı anlamı muhtaka sorulur. Mesela 2014'te "telefon kulübesinde halay çekmek" ya da 2016'da "sözün balkını bulmak" gibi ifadelerin parçaya kattığı anlamı sormuştur. Bu sözleri okuyup cevap vermek yerine parçayı okumalıyın. Arkık öşym cevabı söz öbeğine değil parçanın peneline yaymaktadır.

2) Parçada boşluk verir ve bizden boşluğa veya boşluklara uygun sözcükleri petirmemiz istenir. Bu soru tipini de çözerken sadece boşluğunun olduğu yere değil parçaya bakmalıyın penelinde aynı alanda olan veya eş anlamlı kelimeleri bulmalısın. Cevabı sana verecektir.

❗ Videoda soru üzerinden anlatım var muhtaka bakın derim. ✨

CÜMLEDE ANLAM

Sitem; Birinden rahatsızlık duyup yine aynı kişiye iletmeştir.

Yakınma; Birinden rahatsız olup bunu bir başkasına iletmeştir.

Hayıflanma; İnsanın kendi kendine yaptığı keskelere dir.

- Mesela ben Furkan'ın bir hareketinden rahatsız oldum. Bunu Furkan'ın yüzüne söyledim.
- Furkan seni çok aradım ama bana dönmedin bir daha seni aramayacağım (**sitem**)
- Emrullah Furkan'ı kaç kez aradım ama cevap vermedi. Onu bir daha aramam (**Yakınma**) → başkasına söyledim
- Bir türlü tutumlu olmayı öğrenemedim keske öğrensem. (**Hayıflanma**)

Hayıflanmak da pismanlık da keskelenebilir. Farkı ise;

- Keske onu dinleseydim. → Yapmadım. Hayıflanırım.
- Keske onu dinle~~me~~seydim. → Eylemi yaptım. Yaptığım şeyden pisman olurum.

Kanıksama; Hayatta istemediğimiz olaylar vardır. İstemediğin olaya zamanla alışırısın. Veya kötü bir olaya duya duya pöre pöre alışırısın. Buna kanıksama denir.

- Trafik kazaları yine can aldı. (kanıksama)
- Televizyon izlerken uyumusum. (kanıksama)

Yadsıma; İnkâr etmeştir.

@sumdaryjs

- Sen biriyile mi mesajlaşıyorsun? - Hayır.

Özne; Herkese pöre deşisebilen, kanıksamayan cümlelerdir.

Nesnel; Herkese göre deşimeyen, kanıksanabilir cümlelerdir.

- Fenerbahçe Türkiye'nin en büyük takımıdır. (öznel)

- Aker Hoca 6 sezon amatör, 1 sezon profesyonel olarak 3.lipde sol bek olarak oynamıştır? (Nesnel)

--- kanıksanabilirlik açısından farklı bir anlamı vardır? ya da

--- kesinlik bakımından diğerlerinden farklıdır? diye sorar.

❗ Cümlede; peçen civarında, dolayında, yakınında kelimeleri varsa kesinlik yoktur.

Olasılık: Olabilir de olmayabilir de anlamı vardır.

• Yağmur yağabilir. (olasılık)

Tahmin: • Hava kapalı yağmur yağabilir. (tahmin)

Elde somut bir şey varsa tahmindir. Olasılıktan farkı vardır.

Variyım: Olmamış bir durumu kısa bir süreliğine de olsa olmuş gibi düşünmektir.

- varsayalım ki

- diyelim ki

- tut ki

- farz et ki

• Diyelim ki sayisal loto sana çıktı. (varyayım)

Küçümleme: Nitel anlamı cümlelerdir.

• O kadar beceriksiz ki yanımda kalınamaz.

Azımsama: Nicel anlamı cümlelerdir.

• Bona verdiği maaş çocuğa harçlık diye verilmez.

Gerçekleşmemiş beklenti: Bir şeyin, bir durumun gelecek olmasını beklersin ve gerçekleşmez.

• Bütün toplantıya Hasan'ın da pelecipini düşünüyordum.

Neden- Sonuç:

Amaç- Sonuç:

• Kafa dinleyemediğim için ünye'ye peldim.

• Kafa dinlemek için ünye'ye peldim.

Gerçekleşmiş amaçla Gerçekleşmiş

in sözünü yerine amaçla sözünü petir öyle oku. Amaçla pelebiliyorsa amaç, pelebiliyorsa neden cümlesidir.

Cümlelerin her iki tarafı da gerçekleşmemiş ise bu neden cümlesidir. Tek taraf gerçekleşmiş ise amaç cümlesidir.

Koşul (şart) cümlesi:

-se
-sa

• Erken pelirsen dışarı çıkarız.

üzere

• Arabamı yarın vermek üzere alabilirsin.

Doğrudan Anlatım:

Dolaylı Anlatım:

• Dedik sözünü vardır. - Alın söz vardır.

• Söyledik kelimeler vardır. - Alın söz yoktur.

• Aker "FB iyi oynuyor" diye bapırdı.
alın söz

• Aker FB'nin iyi oynadığını söyledi.

@sumdarys

İçerik Konu: Cümleye "Ne anlatıyor?" sorusu sorulur.

• Orhan Veli çocukluk özlemini dile getirmiştir.

Üslup (Biçim): Cümleye "Nasıl anlatıyor?"

• Orhan Veli sokak ağız edebiyatımıza sokan ilk şairdir.

Sade dil

yoğun anlatım

sokak dili

süslü anlatım

hem üslup hem içerik

iaten söyleyişi

} üslup cümlesi ararken anahat sözcüklerdir.

• Orhan Veli çocukluk özlemini sokak ağızla dile getirmiştir.

Eleştirir: Bir kişiyi ya da bir eseri olumlu veya olumsuz yönlerini ortaya koymaktır.

• Yazar konu regimindeki başarısını üstüptü yakalayamamıştır.

Ön yargı: Gelecekle ilgili ya da bir duruma bir kişiye karşı olumsuz veya olumlu tavırla yaklaşmaktır.

• Onun hangi kitabını alırsanız alın özensizlikle karşılaşırsınız.

• Onun hangi kitabını alırsanız alın püzelliği öğreneceksiniz.

Öz Eleştirir: Kendine yaptığın eleştiridir.

• Melekçi acıdan alışkanlığına çok beşenirim ancak en ufak kötü bir yoruma çok üzülüyüm doğrudur.

Saptama: Deneyler, araştırmalar ve veriler sonucunda ortaya çıkan sayısal bireydir. Nesneldir.

Gıkarım: Kendine pay çıkarmak özneldir. (saptama)

- Çok fazla açrı kesici içmek bağımlılık yapar. (saptama) Demek ki çok özenmiş kendince çıkardığın yarpılar çıkarımdır.
- Arabanın aküsü bittiğinde çalışmaz.
- Aker Hoca bir kitabı altı ayda bitirmiş. Demek ki hiç uğraşmamış

Kesin Yargı

2013 → "Venüs ve Dünya, Güneş sisteminde birbirine ... en çok benzeyen gezegenlerdir."

- Güneş sisteminde Venüs ve Dünya dışında birbirine benzeyen başka gezegenler vardır.

cevap: Birbirine benzeyen başka gezegenler de vardır.

Yorumlu kesin yargı

! Başlaç veya edat varsa yuvarlak içine al. Cevap başlaçtan veya edattan çıkar.

- Dayımın Ankara'daki evine pttim.

İlk önce cümlede edat veya başlaç var mı ona bak. Yoksa bu yorumsuz kesin yargıdır.

cevap: Dayımın kendine ait evi vardır.

Yorumsuz kesin yargı

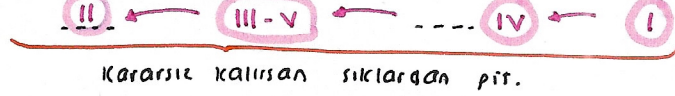
Cümle Oluşturma

- I. kalmazına neden olmuştur.
- V. elinde yapılabilen
- III. onun birkaç temsilcisinin
- II. üzerinde çalışmalar yapılamamalı
- IV. bir tür olarak

- Yüklemi bul ve sona yaz.

- Sundan sonra kesin su pelir dediyiniz yerini alıp ikili yaz.

- Kalanları değerlendir.

Cümlede Vurgu

- Fiil cümlesinde; vurgu yüklemden bir önceki sözcüktedir.

- Bu saat, bana babalar pününde kardesim almıştı. Bu saat, kardesim bana babalar pününde almıştı.

- İsim cümlesinde; vurgu daima yüklemidir.

- Bu romanın yazarı Öpüz Atay'dır.

- Kosul (sart) cümlesinde; vurgu sart ekindedir. → Çok çalışırsan bu sınavı kazanırsın.

- Soru cümlesinde; soru anlamı taşıyan kelime vurgudur.

- O, Emrah'ı ne zaman pördü?

Zarf. T

- O, Emrah'ı nerede pördü?

Doğaylı T.

- Bunu Aker mi yaptı?

Eğer cümlede soru edatı varsa vurgu soru edatından bir önceki sözcüktedir.

PARAGRAFTA ANLAM

Paragrafın Anlam Yönü

1. Paragrafın Konusu

- ▶ Parçada verilmek istenenî alıcıya iletmek için üzerinde durulan her şey konudur.
- ▶ Bir metni oluşturan paragrafların her biri metnin ana konusunu destekleyen konular isler. Yani metnin içinde ana konuyu destekleyen bir konu değistiğinde yeni bir paragraf oluşur.

- Parçada en çok tekrar edilen sözcük, paragrafın konusunu tespit ederken bize ipucu verir.
- Konu tespitinde bulunurken parçaya 'Anlatılan nedir?' sorusunu yöneltebiliriz.
- Parça içinde tek bir cümleye bakılarak konu tespiti yapılmalıdır, bu bizi hataya sürükler.

2. Paragrafta Ana Fikir (Ana Düşünce)

- ▶ Aynı konuyu işleyen cümlelerin toplanmasıyla oluşan parçanın okuruna iletmek istediği temel düşüncedir.
- ▶ Ana düşünce parçanın yazılıs amacıdır. Metnin tamamı okunduktan sonra akılda kalan ileti bize ana fikri verir.

- Paragrafın ana düşüncesi, en püzel yarıdır.
- Paragrafta yer alan tüm cümleler aynı ana fikir etrafında toplanır.
- Ana fikir tek bir cümle ile ifade edilir.
- Ana fikir okuyan herkesin ortak düşüncesidir.

@sumdarly3

- Paragrafta konu karşımıza 'Paragrafta anlatılmak istenen ne?' sorusuyla gelmektedir.
- Paragrafta ana düşünce ise 'Paragrafta asıl anlatılmak istenen ne?' sorusuyla gelmektedir.

3. Paragrafta Yardımcı Düşünceler

- ▶ Ana fikrin okura iletilmesini sağlayan, parça içindeki diğer mesajların hepsi yardımcı düşüncedir.
- ▶ Yardımcı düşüncelerin hepsi ana fikri desteklemelidir ve kesinlikle ana fikir ile geliştiği içinde olmamalıdır.
- ▶ Yardımcı düşünce; ana fikir gibi parçanın tamamını kapsamaz, ana düşüncenin hangi çerçeveye içinde oluşacağını belirler.

Gelebilecek Soru Çeşitleri

- Yargıların hangisi çıkarılamaz?
- Yargıların hangisine ulaşılabilir?
- Yargıların hangisine değinilmemiştir?
- Yargıların hangisine yer verilmemiştir?
- Yargıların hangisi söylenemez?

4. Paragrafın Başlığı

- ▶ Parçanın tamamını kapsayan ve parçayı özetler nitelikte olan, parçanın konusunu ve ana fikrini bize yansıtan sözcük ya da sözcük gruplarıdır.
- ▶ Başlık metin okunduktan sonra daha da anlam kazanır. Ancak okurun metni okumadan önce ilki bekici nitelikte olması gerekir.

Paragrafın Yapı Yönü

Paragrafın Bölümleri

Giriş Bölümü

- Paragrafın giriş bölümü genellikle tek cümleden oluşur. Giriş cümleleri bize paragrafta ne anlatılacağını yani paragrafın konusunu verir.

Giriş cümlelerinin başında;

- bu sebeple
- ama
- çünkü
- de
- buna karşı
- fakat
- ise
- bundan dolayı ... gibi bağlayıcı yer almaz.

Gelişme Bölümü

- Giriş bölümünde bahsedilen konunun tüm ayrıntılarıyla işlendiği bölümdür. Örneklendirme, açıklama, tanık gösterme ... gibi birçok teknikten yararlanılır. Konuyu ve ana fikri destekleyen yardımcı düşünceler bu bölümde yer alır.

- ama
- çünkü
- bundan dolayı ... gibi bağlayıcı ifadeler bu bölümde yer alır.
- fakat
- bu nedenle

Sonuç Bölümü

- Giriş bölümünde verilen konunun, gelişme bölümünde tüm ayrıntılarıyla anlatılarak sonuca bağlanıp özetlendiği bölümdür.

- sonuç olarak
- özetle
- kısaca ... gibi bağlayıcı ifadeler yer alabilir.

Paragraf Oluşturma

- Bu soru tarzında paragrafı oluşturan cümlelerin ya hepsinin ya da iki tanesinin yeri değiştirilip bizden bu karışıklıkları pidermemiz istenir. Yani yeri değiştirilen cümlelerde paragrafı yeniden anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde sıralamamız istenir.

@sumdarlyj

Selebilecek Soru Kalıpları

- Numaralanmış cümlelerin anlamlı bir paragraf oluşturacak şekilde sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?
- Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturabilmesi için hangileri yer değiştirmelidir?
- Yukarıdaki numaralandırılmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi son cümle olur?
- Yukarıdaki numaralandırılmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan ikinci (üçüncü, beşinci...) olur?

not

- Öncelikle sıralanmış cümleleri okuyup neyden bahsedildiği belirlenmeye çalışılmalıdır.
- Eğer bir olay yazılı ise olayın gerçekleşme sırası, bir düşünce yazılı ise düşüncenin mantıksal sıralanması belirlenmelidir.
- Bunları yaparken ilk olarak giriş cümlesini bulmalıyız.
- Bu soru tarzlarında verilen seçeneklerden pidiyerek de cevaba ulaşılabilir.

Paragraf Tamamlama

- Bu soru tarzında paragrafı oluşturan bölümlerin herhangi birinde verilen boşluğun paragrafın anlam bütünlüğünü bozmayacak bir şekilde cümle petirilmesiyle paragrafın tamamlanması istenir.
- Boşluğa petirilecek cümle konuya uygun olmalı ve ana fikri desteklemelidir.

- Cümlelerin yapısal özellikleri doğrultusunda eklenecek cümleyle karar verilmelidir. Yani edilgen çatıyla kurulmuş cümlelerin içerisine etken çatılı bir cümleyi eklemek doğru olmaz.
- Diğer bir açıdan bakarsak üçüncü tekil şahıs anlatım ile oluşturulmuş paragrafta birinci tekil şahıs anlatımı barındıran cümle eklemek doğru olmaz.

Paragrafın Akışını Bozan Cümle

- Daha önce de söylediklerimiz gibi paragrafı oluşturan cümlelerin konu bütünlüğü içinde ve ana fikri destekler nitelikte olmalıdır.
- Paragraf içindeki bir cümle konuyu farklı bir boyutta ele alıyorsa paragrafın konusuyla hiçbir ilgisiz yoksa ve ana fikri bir yardımcı düşünce olarak desteklemiyorsa akışı bozan cümle olarak karımıza çıkar.

Paragrafı İkiye Bölme

- Bir metnin bütününi oluşturan paragraflar metnin ana konulunu farklı açılarından ele alır. Metin paragraflara bölmenin sebebi ana konuyu yine ana konudan kopmadan farklı anlatım teknik ve biçimleriyle işlemektir.
- Metni oluşturan paragraflar aynı sahre piden farklı yollar pibidir. Yani hepsi okura aynı ana fikri

@sumdari45

Paragrafın Anlatım Yönü

Anlatım Teknikleri

Betimleme

- Varlıkların pāzümüzde veya zihnımızde canlanacak şekilde, resim gizer gibi anlatılmasına denir.
- Betimlemede pōzlem ön plandadır.
- Sözcüklerle tasvir etme söz konusudur.
- Bu anlatım biçimi ile oluşturulan paragraflarda niteleyici sözcükler bulunmaktadır.

Öyküleme

- Bir olayın aktarıldığı paragrafta bulunan anlatım biçimidir.
- Öyküleyici anlatım diğer bir deyişle hikaye etmedir. Yani kişi, yer, zaman gibi unsurlarla bir olayı anlatır.
- Öyküleyici anlatımda hareketlilik söz konusudur.

Açıklama

- Bilgi veren veya bilgi vermek amacıyla yazılan paragrafların anlatım biçimidir.
- Amaç okuyucuya bilgi vermektir.
- Açıklayıcı anlatım öğreticidir.
- Açıklayıcı anlatımda dil sade kullanılır ve nesneldir.
- Sözcükler genellikle gerçek anlamlarında kullanılır.

Tartışma

- Yazarın kendi düşüncelerini dile getirip okuyucunun düşüncelerine katılmasını ve okuyucuyu kendi doğrularına inandırmaya çalıştığı anlatım biçimidir.
- Tartışmacı anlatımda konuşma havası vardır ve özeldir.
- Yazar kendi düşüncesini kanıtlamak için alıntı yapma, tanık gösterme, örneklendirme ... gibi yardımcı unsurlardan yararlanır.
- Yazar okuyucuya soru sorarak soruya dahil etmek, düşüncesini onaylatmak ister.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Tanımlama

- Nesne ve kavramları benzerlerinden ayıran özelliklerin bildirdiği cümlelerdir.
- 'Nedir?' ve 'Kimdir?' sorularını sorarak tanım cümlelerini bulabiliriz.
- Genellikle açıklayıcı ve tartışmacı anlatımda kullanılan bir düşünceyi geliştirme yoludur.
 - Hikaye, yaşanmış veya yaşanmamış mümkün bir olayın anlatıldığı edebî türdür.
 - 'Hikaye nedir?' sorusunu sordüğümüzde cevabını rahatlıkla alabiliyoruz. Hikayenin özelliği hakkında bilgi verilmiş ve tanımlanmıştır.

@sumdaliy3

Karşılaştırma

- Birden fazla kavramın veya varlığın arasındaki farklılıkları ya da benzerlikleri ortaya koymaya denir.
- Daha, en, göre, gibi ... sözcükler karşılaştırmayı bulurken bize anahtar sözcükler olabilirler.
- Tartışmacı ve açıklayıcı anlatım biçimlerinde kullanılan bir düşünceyi geliştirme yoludur.
 - Hikaye ve roman yaşanmış ya da yaşanabilecek olayın anlatıldığı edebî türlerdir. Ancak hikayede tek bir olay varken romanda olaylar zinciri vardır. Hikayede kişi sayısı azdır. Fakat romanda kişi sayısı hikayeye göre sayıca daha fazladır.
 - Parçada hikaye ve romanın benzer özelliğinden bahsedip daha sonra hikaye ve romanın arasındaki farklar sıralanarak karşılaştırma yapılmaktadır.

Benzetme

- Nitelik yönünden zayıf olan varlığın; güçlü olan varlığın özellikleriyle anlatılmasıdır.
- Benzetmenin dört temel ögesi vardır.
 - Kendisine Benzetilen
 - Benzeyen
 - Benzetme yönü
 - Benzetme Edatı

Cümlede benzetmenin dört temel ögesinin bulunmasına gerek yoktur.

Sadece kendisine benzetilen ve benzeyen unsurlarının bulunması yeterlidir.

- Aslan gibi güçlü çocuk
- ↓ ↓ ↓ ↓
- Kendisine Benzetilen Benzetme Edatı Benzetme yönü Benzeyen

- Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?

"Vatan cennete benzetilmiştir."

Örneklendirme

- Öne sürülen düşüncenin anlaşılır ve akılda kalıcılığını sağlamak amacıyla düşüncenin somutlaştırılmasıdır.
- Deneme, kanıtlama amacı güdülmeden sohbet havasında yazılan edebî türdür. Dünyada Montaigne bir de ise Nurullah Ataç bu edebî türün temsilcileridir.

Tanık Gösterme

- Öne sürülen düşüncenin doğruluğunu okuyucuya kabul ettirmek amacıyla toplum tarafından kabul görmüş kişilerin sözlerinden yararlanmaktadır.
- Yazar önce kendi düşüncesini öne sürer, sonra bu düşüncesini kanıtlamak için, o alandaki tanınmış bir kişiden söz eder ve onun sözüne yer verir.

Alıntı Yapma

- Parçada anlatımı güçlendirmek için tanınmış birinin sözünü kullanmaktır.

- Örneklendirmede sadece isim vardır. (sadece isim)
- Tanık göstermede hem isim vardır hem de o ismin söylediği söz vardır. (isim + söz)
- Alıntı yapmada ise isim yoktur, sadece söz vardır. (sadece söz)
- Tanık göstermenin içinde alıntı yapma bulunmaktadır.

Sayısal Verilerden Yararlanma

- Öne sürülen düşüncüyü kanıtlamak için sayılar ve istatistiksel verilerden yararlanmaktır.
- Dünya'nın 4/3'ü sularla kaplıdır.

Sayıp Dökme: Yapılan bir işi ve belli bir zaman diliminde gerçekleşen olayların adı ardına sıralanmasıdır.
Sabah kalktım, lavaboya pıttım, elimi yüzümü yıkadım, kahvaltımı yaptım, evden çıktım...

@sumdarly3

Anlatım Özellikleri

Doğallık

- Duygu ve düşüncelerin yapmacık anlatımdan uzak, dil ve üslubun ise özentisiz olmasıdır.
- Anlatımın günlük hayattaki gibi olmasıdır.

Duruluk

- Cümlede aynı anlama gelen iki sözcüğün bulunması duruluğa aykırıdır. Aynı anlama gelen iki sözcüğün cümlede bulunmaması perestir.
- Sanki bize peiyor piydi.
- (Aynı anlama gelen iki sözcük birlikte kullanıldığı için cümle duru değildir.)

- ▶ Cümlede aynı anlama gelen iki sözcük birlikte kullanılırsa duruluğu bozar.
- ▶ Aynı zamanda duru olmayan cümleler perestsiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Açıklık

- Parçadaki düşüncenin belirsizlikten arındırılmasıdır.
- Yazıda, farklı anlatılabilecek veya gelişkiye neden olacak ifadelerle yer verilmemesidir.

Akıcılık

- Yazının okunurken söyleniş zor kelimelerin kullanılmamasıdır.
- Birbiri ardına sıralanan cümlelerin rahatça okunmasıdır.

Özgünlük

- Anlatımda kendine has olmak ve hiçbir anlatıma benzememelidir.
- Alışılmısın dışına çıkarak farklı olmaktır.

Özlülük

- Anlatımda kısa bir cümle ile mesaj vermektir.
- Söylenen sözün altında mecazî bir düşünce yatar.

Yoğunluk

- Derin, yorumu ağık, sıradan olmayan, sıf olmayan, yüzeysel olmayan anlam , az sözle çok şey anlatmak ve her okunusta yeni anlamlar bulunabilen anlam seklidir. Kırsaca duygu ve düşünce zenginliğıdır.

Kalıcılık

- Bir yazarın ya da bir eserin yalnızca bulunduğı devirde değıl gelecekte de anılmak ya da adından söz ettirmesidir.

Evrensellik

- Düşünceleri ve yarıdıklarıyla tüm insanlığa seslenmeyi başarabilmektir.

Anlatıcı Bakış Açıları

İlahî Bakış Açısı

- Bu bakış açısından anlatıcı olayların nereye varacağını, nasıl olacağını bilir. Ama en önemli özelliğı
- Kahramanın iç konuşmalarını ve düşüncelerini anlatıcı bilmektedir.

Kahraman Bakış Açısı

- Bu bakış açısında anlatıcı kahramanlardan biridir.
- Kahraman bakış açısında birinci kişi anlatımı söz konusudur.

Gözlemci Bakış Açısı

- Gözlemci bakış açısında olaylar kamera tarafsızlığıyla anlatılır.
- Gözlemci bakış açısında üçüncü kişi ağızından anlatım söz konusudur.

@sumdağıy

Anlatıcı Türleri

Birinci Kişi Ağızıyla Anlatım

- Anlatıcı , bizzat olayı yaşayan ve olayın içinde bulunan kişidir.
- "Ben" dilini kullanılır.

Üçüncü Kişi Ağızıyla Anlatım

- Anlatıcı olayı gözlemleyen kişidir.
- "O" dilini kullanır.